

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 1
2017.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:
<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 100.000 прописа, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
(**smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs**)

Технички уредник: Јелена Васиљевић, оператер за системе базе података

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Гордана Михајловић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, оператер припреме података
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић

Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед садржаја нових бројева часописа
- 4.** Преглед старих публикација
- 5.** Преглед нових књига
- 6.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора – сталног представника Републике Србије – шефа Сталне мисије Републике Србије при Организацији за европску безбедност и сарадњу и другим међународним организацијама у Бечу, Вука Жугића, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора – сталног представника Републике Србије – шефа Сталне мисије Републике Србије при Организацији за европску безбедност и сарадњу и другим међународним организацијама у Бечу, Роксанде Нинчић, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2017

Указ о додели одликовања, Сребрне медаље за заслуге, за изузетне заслуге и постигнуте резултате у извршавању безбедносних задатака и заштити грађана Републике Србије, Центру за обуку логистике Војске Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Указ о додели одликовања, Ордена Републике Србије на ленти, за заслуге у развијању и учвршћивању мирољубиве сарадње и пријатељских односа између Републике Србије и Републике Португалије, Марселу Ребелу де Сози, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Тајланд, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Џакарти, Јована Јовановића, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Краљевини Тајланд, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Џакарти, Слободана Маринковића, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Казахстан, Владимира Мирковића, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2017

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Словенији, Александра Радовановића, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Уредба о служби у помоћној полицији, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Уредба о престанку важења Уредбе о служби у помоћној полицији, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Одлука о утврђивању Националне контролне листе наоружања и војне опреме, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Одлука о процесу извештавања, праћења и вредновања спровођења Акционог плана за поглавље 24 – Правда, слобода и безбедност, у склопу приступног процеса Републике Србије у Европску унију, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Одлука о измени и допунама Одлуке о образовању Савета за праћење реализације Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Одлука о избору председника Уставног суда, Весне Илић Прелић, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о униформи, ознакама, наоружању, специјалним возилима и другој опреми у Служби за обезбеђење у Управи за извршење кривичних санкција, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Упутство о изменама Упутства о канцеларијском пословању органа државне управе, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Решење о разрешењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, др Милка Палибрка, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Решење о постављењу на положај помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, др Милка Палибрка, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Решење о разрешењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Мирјане Радоњић, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Решење о постављењу на положај помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Мирјане Радоњић, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Решење о постављењу почасног генералног конзула Републике Србије у Кампали, Република Уганда, Јована Латинчића, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Решење о давању сагласности за отварање Конзулата Мађарске у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Решење о измени Решења о утврђивању листе означених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Решење о постављењу генералног конзула Републике Србије у Торонту, Канада, Василија Петковића, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Решење о постављењу генералног конзула Републике Србије у Салцбургу, Република Аустрија, Светлане Станковић, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Народне Републике Кине о међусобном укидању виза за носиоце обичних пасоша, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о образовању Организационог одбора за обележавање Рације у Бачкој, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 71/2016

Одлука о образовању Покрајинског штаба за ванредне ситуације, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 71/2016

Службени лист Града Београда

Одлука о Градској управи Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о одређивању међународних и међудржавних водних путева, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Уредба о категоризацији међународних и међудржавних водних путева, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Уредба о условима и начину привлачења директних инвестиција, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Уредба о изменама и допунама Уредбе о начину признавања иностраних исправа и знакова усаглашености, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Уредба о утврђивању Плана званичне статистике за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Уредба о начину давања концесије у фазама, Службени гласник Републике Србије бр. 1/201

Уредба о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Уредба о утврђивању Програма систематског испитивања нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини за период од 2017. до 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Уредба о финансирању јавних медијских сервиса из буџета Републике Србије у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Уредба о Методологији за одређивање цене складиштења обавезних резерви нафте и деривата нафте у складиштима у јавној својини, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2017

Уредба о утврђивању Програма подстицања регионалног и локалног развоја у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Уредба о утврђивању Програма стандардизованог сета услуга за акредитоване регионалне развојне агенције у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Уредба о поступку по коме се бирају инфраструктурни пројекти и поступку по коме се спроводи подршка унапређења локалне и регионалне инфраструктуре – Градимо заједно, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Уредба о утврђивању лучког подручја на пристаништу за посебне намене за претовар нафте и нафтних деривата у Сремским Карловцима, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Уредба о изменама и допунама Уредбе о мониторингу квалитета деривата нафте и биогорива, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Уредба о допунама Уредбе о обележавању (маркирању) деривата нафте, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Одлука о измени Одлуке о висини посебне накнаде за употребу јавног пута, његовог дела и путног објекта (путарина), Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Одлука о утврђивању Енергетског биланса Републике Србије за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу за управљање Пројектом истраживање и развој у јавном сектору, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини, а чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Одлука о допуни Одлуке о образовању Радне групе за израду Предлога акционог плана за подизање капацитета у трговини у земљама западног Балкана, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о минималним стандардима управљања информационим системом финансијске институције, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Одлука о образовању Координационог тела за сузбијање сиве економије и Заједничке групе за унапређење позиције Републике Србије на листи Светске банке „Doing Business”, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Правилник о висини трошкова накнаде за рад и висини накнаде стварних трошкова привременог заступника капитала, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о изменама Правилника о облику, садржини и начину вођења евиденције о ПДВ и о облику и садржини прегледа обрачуна ПДВ, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о изменама и допунама Правилника о утврђивању добара и услуга чији се предмет опорезује по посебној стопи ПДВ, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о измени Правилника о утврђивању цена материјала за дијализе које се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о садржини и начину вођења Регистра произвођача јаких алкохолних пића, обрасцу захтева за упис у регистар и обрасцу годишњег извештаја, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Правилник о захтевима за производњу и промет ароматизованих вина, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Правилник о изменама Правилника о обрасцу и садржини Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја и обрасцу извештаја о спровођењу мера пољопривредне политике и политике руралног развоја, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Правилник о допуни Правилника о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству за тов јунади, тов свиња, тов јагњади и тов јаради, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Правилник о условима за обављање послова оверавања мерила, начину овлашћивања и вођењу регистра овлашћених тела, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Правилник о детекторима јонизујућег зрачења, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2017

Правилник о начину и садржају извештавања о планираним и извршеним расходима за плате у буџетима локалне власти у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Правилник о допунама Правилника о изгледу службеног одела царинских службеника, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Наредба о допуни Наредбе о мерама заштите и санације шума оштећених ледоломима и ледоизвалама, Службени гласник Републике Србије бр. 110/2016

Наредба о утврђивању Оперативног плана за одбрану од поплава за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Решење о утврђивању висине накнаде погребних трошкова за кориснике пензија за јануар, фебруар и март 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Акционог плана за спровођење Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2017

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Трећег акционог плана за енергетску ефикасност Републике Србије за период до 2018. године, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2017

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Акционог плана за спровођење Стратегије развоја јавних набавки у Републици Србији за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2017

Национална стратегија за унапређење објеката у којима се послује храном животињског порекла за период од 2016. до 2021. године, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2017

Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Уједињених нација о Централној канцеларији Пројекта Транс-европске железнице, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Закон о потврђивању Мултилатералног споразума о комерцијалним правима у ванредном ваздушном авио-превозу у Европи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Закон о потврђивању Уговора о зајму за кредит за повлашћеног купца за Пројекат изградње аутопута Е-763 (деоница Сурчин–Обреновац) између Владе Републике Србије, коју представља Министарство финансија, као Зајмопримца и кинеске Export-Import банке, као Зајмодавца, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Закон о потврђивању Споразума о зајму (Додатно финансирање за Пројекат аутопут Коридор 10) између Републике Србије и Међународне банке за

обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Закон о потврђивању Споразума о зајму (Други програмски зајам за развој и реструктурирање државних предузећа) између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Меморандум о разумевању између ваздухопловних власти Републике Казахстан и ваздухопловних власти Републике Србије, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Обавештење о датуму ступања на снагу Уговора између Републике Србије и Републике Кореје о избегавању двоструког опорезивања у односу на порезе на доходак, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Обавештење о датуму ступања на снагу Уговора између Владе Републике Србије и Владе Републике Јерменије о избегавању двоструког опорезивања у односу на порезе на доходак и на имовину, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Обавештење о датуму ступања на снагу Уговора између Владе Републике Србије и Владе Републике Казахстан о избегавању двоструког опорезивања и спречавању пореске евазије у односу на порезе на доходак и на имовину, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума о ваздушном саобраћају између Владе Републике Србије и Владе Републике Кореје, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 11/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о роковима, начину и поступку повраћаја неутрошених буџетских средстава осталих корисника јавних средстава Аутономне Покрајине Војводине на рачун извршења буџета Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 71/2016

Одлука о измени Одлуке о утврђивању пројеката које ће Управа за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине наставити да финансира у 2016. години, а чија је реализација започета, односно настављена у 2015. години из средстава Управе за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 71/2016

Одлука о поступку избора, критеријумима за избор и реализацији пројеката које финансира Управа за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине у 2017. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 2/2017

Службени лист Града Београда

Одлука о измени Одлуке о утврђивању критеријума и мерила за обиме буџета градских општина, Службени лист Града Београда бр. 124/2016

Одлука о буџету Града Београда за 2017. годину, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

Одлука о обиму средстава за вршење послова Града и градских општина и утврђивању прихода који припадају Граду, односно градским општинама у 2017. години, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

Одлука о финансирању програма, пројеката и активности корисника средстава буџета Града Београда у 2018. и 2019. години, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

Одлука о измени Одлуке о локалним комуналним таксама за територију Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

Одлука о измени Одлуке о боравишној такси, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

Одлука о измени Одлуке о накнади за заштиту и унапређење животне средине на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

Одлука о изменама Одлуке о оснивању и раду Службе за централизоване јавне набавке и контролу набавки, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Одлука о такси превозу, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Одлука о измени и допуни Одлуке о оглашавању на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о постављању привремених објеката на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о грађевинском земљишту, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Ценовник услуга организационих јединица Градске управе Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 125/2016

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о допунама Одлуке о утврђивању Програма за решавање вишка запослених у поступку приватизације за 2015. и 2016. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Правилник о обрасцима и садржају образаца за вођење здравствене документације, евиденција, извештаја, регистара и електронског медицинског досијеа, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о начину пружања прве помоћи, врсти средстава и опреме који морају бити обезбеђени на радном месту, начину и роковима оспособљавања запослених за пружање прве помоћи, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Правилник о врстама и начину спровођења епидемиолошког надзора над заразним болестима и посебним здравственим питањима, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Правилник о обавезним здравственим прегледима одређених категорија запослених лица у објектима под санитарним надзором, обавезним и препорученим здравственим прегледима којима подлежу одређене категорије становништва, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Правилник о условима за обављање дезинфекције, дезинсекције и дератизације, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Правилник о изменама и допунама Правилника о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

План здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања у Републици Србији за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Листа о допуни Листе лекова који се издају без рецепта и који се могу рекламирати у средствима јавног информисања, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2017

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о утврђивању Програма општег стручног усавршавања службеника у покрајинским органима за 2016. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2017

Одлука о кадровској евиденцији о запосленима, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2017

Одлука о персоналном досијеу запосленог, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2017

Правилник о поступку и критеријумима за распоређивање буџетских средстава Покрајинског секретаријата за здравство у вршењу основних права над здравственим установама чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2017

Правилник о ближим условима, критеријумима, начину и поступку остваривања права на суфинансирање трошкова за биомедицински потпомогнуто оплођење за друго, треће и свако наредно дете, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2017

Службени лист Града Београда

Одлука о праву на Новогодишњу новчану честитку мајци прворођеног дечака и прворођене девојчице рођених 1. јануара, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о начину реализације помоћи за побољшање услова становања интерно расељених лица на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Одлука о измени Одлуке о утврђивању категорија корисника који плаћају субвенционисану цену комуналних услуга, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Решење о износу једнократног новчаног давања за запослене породиље и новчаног давања за незапослене породиље за 2017. годину, Службени лист Града Београда бр. 121/2016

Локални акциони план запошљавања Града Београда за 2017. годину, Службени лист Града Београда бр. 130/2016

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Правилник о програму, условима и начину полагања стручног испита за обављање послова оверавања мерила, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Закључак Владе Републике Србије о проглашењу Пројекта „Нови Сад 2021 – Европска престоница културе”, културним пројектом од националног значаја за Републику Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 109/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о условима и начину доделе буџетских средстава за финансирање потреба и интереса младих на територији Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2017

Правилник о додели буџетских средстава Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице за финансирање и суфинансирање модернизације инфраструктуре установа основног и средњег образовања и васпитања и ученичког стандарда на територији Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 4/2017

Правилник о одобравању и финансирању програма којима се остварују потребе и интереси грађана у области спорта у Аутономној Покрајини Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2017

Правилник о ближим условима и критеријумима за стипендирање спортиста, усавршавање спортских стручњака и награђивање за постигнуте спортске резултате спортиста и спортских стручњака у Аутономној Покрајини Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2017

Правилник о категоризацији покрајинских спортских савеза од значаја за Аутономну Покрајину Војводину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2017

Службени лист Града Београда

Одлука о оснивању и раду Канцеларије за младе, Службени лист Града Београда бр. 126/2016

Обавештење Завода за заштиту споменика културе Града Београда – Установе културе од националног значаја, о евидентирању добара која уживају претходну заштиту – целине и делови градитељских објеката с историјским или архитектонским вредностима: заштићена околина културног добра од великог значаја – манастира Фенек – дефинисана припадајућим парцелама, општина Сурчин, Службени лист Града Београда бр. 123/2016

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за децембар 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2017

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом исплаћеним у децембру 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Подаци о просечним годишњим зарадама и просечним годишњим зарадама без пореза и доприноса у Републици Србији у 2016. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Подаци о просечној годишњој заради по запосленом у Републици Србији исплаћеној у 2016. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Податак о кретању просечне месечне зараде без пореза и доприноса и о кретању потрошачких цена у Републици Србији од 1. јула 2016. до 31. децембра 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2017

Службени лист Града Београда

Показатељ смањења потрошачких цена у новембру 2016. године, Службени лист Града Београда бр. 123/2016

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2017. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	NEWSWEEK
10.	НИН
11.	ПЕЧАТ
12.	ПОЛИТИКА

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ: лист за књижевност и друштвена питања
2.	PC PRESS
3.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
2.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
3.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
4.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
5.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
6.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

Najbolje u 2016. godini 48

Branislav Bubanja

Čime su nas proizvođači IT opreme obradovali tokom 2016. godine? Napravili smo malu retrospektivu uređaja koji su na nas ostavili najjači utisak – sve ove „igračke“ smo poželjeli da kupimo, ali od želje do realizacije je često dug put. No, možda vi imate ličnog Deda Mrza koji će vam pomoći da neki od ovih gadgeta nadete ispod novogodišnje jelke...

Aktuelno

Uvodnik 7

Dejan Ristanović

KOMENTAR

Napredak, ali i problemi 8

Nikola Marković

KOMENTAR

Online marketing za 2017. godinu 9

Jovana Vukić

Vesti 10

uređuje Marko Nešović

Decenija nagrade „Petar Damjanović“ 92

Marko Herman

Digitron ist: Računajte i dalje na nas 93

Nebojša Prijic

Prvi pogled

Core i5 7600K:

Napredak korak po korak 16

Nebojša Todorović

Kada nemate konkurenciju, nemate ni razloga da žurite. Barem tako izgleda Intel-ov moto u poslednje vreme, otkad je AMD digao ruke od utrkivanja na tržištu procesora vrhunskih performansi. Ipak, Core i5 7600K zaslužuje da ga pogledamo...

XFX RX480 Black grafička kartica 18

Miloš Stamenković

Huawei P9 Blue 19

Billitong baterije i punjači 20

Marko Nešović

Huawei Mate 9 22

Marko Nešović

QNAP 463U: Desetogigabitni keč iz rukava 23

Slobodan Živanović

Logitech tihi miševi 24

Voja Gašić

SketchUp se uozbiljio 26

Đorđe Grujić

Uslužni programi 28

Jovan Bulajić

#239 / januar 2017

Komunikacije

Streaming: Televizija kad god poželite 76

Nebojša Prijic

Došli smo do srećnog vremena kada više ne zavisimo od rasporeda programa TV stanica – možemo da se prošetamo kroz virtualni video-klub i gledamo šta želimo, onda kada nama to odgovara. Sve to su nam obezbedili streaming servisi, pa da vidimo šta koji od njih nudi na domaćem tržištu.

Globaltel: Virtuelan, a globalan 80

Voja Gašić

Izbor pravog internet hostinga 82

Lazar Bošković

Najslabije karike 84

Luka Milinković

Akvarijumi sveta 86

Vesna Milošević

Iz prakse

Kako rade senzori 66

Voja Antonić

Otvaranjem IoT (*Internet of Things*) tržišta senzori dobijaju novi značaj jer, kao oči i uši svakog kontrolera, omogućavaju da se izmereni podatak gotovo trenutno prenese na bilo koje mesto u svetu. Što je naj-ljepše, ova tehnologija je doskora postojala samo u vrhunskim laboratorijama, a sada je dostupna i svakom hobiisti.

Pravda za Photos 69

Branislav Bubanja

Browseri i gledanje slika 70

Miloš Vukmirović

Excel: DAX funkcije 72

Slavko Vujnović

Energetski doping 74

Miloš Stamenković

Tehnovizija

Auto i IT – tako blizu, a tako daleko 90

Miloš Stamenković

Nova era ličnog transporta samo što nije nastupila, ali velike promene zahtevaju i značajno vreme. Kako na kraju 2016. godine stojimo s primenom informatičkih tehnologija u auto-industriji i šta nas očekuje sutra?

BIZIT

Koliko (ni)smo bezbedni 36

Dejan Ristanović

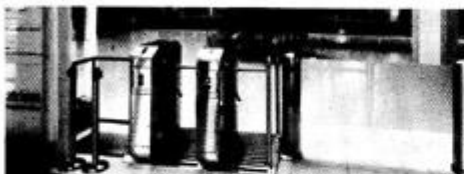
Računarska tema svih tema tokom godine koju upravo ispraćamo bila je cyber bezbednost – od hakovanih e-mail-ova koji su navodno odlučili američke predsedničke izbore pa do virusa koji kidnapuju vaše podatke i očekuju da ih otkupite Bitcoin-ima. Na teži način smo naučili da treba da brinemo o bezbednosti, ali se i dalje pitamo kako da budemo bezbedni(ji).

Allied Telesis za bezbednost na mrežama 38

Ivan Mladenović

Lunatronik: Barijera za nepozvane 40

Dejan Ristanović

Vucomm: Na sigurnoj benzinskoj stanici 42

Bojan Milosavljević

ESET za sve 44

Kristijan Lazić

Singi za bezbedne sisteme 46

Vesimpex: Incidentni IT rizici 48

S papira i na papir 52

Milan Bašić

UniDocs: Domaća softverska avangarda 54

Marko Herman

Epson: Večita dilema – inkjet ili laser? 56

Nebojša Todorović

Sharp: Štampa pod konac 58

Ivan Đokić

IT Dating

Doob Innovation Studio 60

Marko Nešović

Doob Innovation Studio je R&D je segment DOOB Group AG grupacije lociran u Novom Sadu. Bave se digitalizacijom, a u poslednje vreme u fokusu im je interesantan projekat digitalizacije... čoveka!

PC.Edu

Minecraft u nastavi 63

Aleksandar Stojković

Online edukacija – znanje dostupno svima 64

Rubrike

Odabrani bajtovi 94

Ladislav Struharik

Vedra strana 98

PC Press

Izdavač

PC PRESS, d.o.o.
Osmana Đikića 4, 11108 Beograd 12, p. fah 47,
N 44° 48.994', E 20° 28.800'

Redakcija: 011/2765-533 i 069/2187-742

Marketing: 011/2080-220

Fax: 011/2752-480

Mail: pc@pcpress.rs,

Web: www.pcpress.rs

Tekući račun: 205-9547-62

Direktor

Vesna Čarknajev

Glavni i odgovorni urednik

Dejan Ristanović

Zamenik glavnog urednika

Voja Gašić

Izvršni urednik

Marko Nešović

Urednici

Milan Bašić, Jovan Bulajić,
Bojan Stojanović i Ladislav Struharik

Marketing

Aleksandra Cvjetić, Milica Jeremić i Ksenija Kostić

Plasman

Nenad Veljković

Redaktor

Jevrem Živanović

Dizajn, DTP i foto

Vojislav Simić i Andrija Čeranić

Web administrator

Milan Basrak

Preplata

Nevenka Gašić

Distribucija

Beokolp, Beograd

Štampa

Rotografika, Subotica

Stalni stručni saradnici

Voja Antonić, Nenad Batočanin, Radovan Bibić, Branislav Bujanja, Vladimir Cerić, Branko Đaković, Đorđe Grujić, Marko Herman, Stevan Josimović, Milijan Jovanović, Damir Jović, Zoran Kehler, Vesna Knežević, Kristijan Lazić, Jovan Marić, Nikola Marković, Branislav Mihaljev, Majkl Mijatović, Mladen Mijatović, Luka Milinković, Vesna Milošević, Dragan Mitraković, Branko Nikitović, Pavle Peković, Bojan Petrović, Jelica Protić, Nebojša Prijić, Jelena Rupnik, Miloš Štamenković, Darko Staničić, Boris Stancijević, Aleksandar Šušnjar, Berislav Todorović, Nebojša Vasiljević, Nadežda Veljković, Jovana Vukić, Slavko Vujnović, Sava Zdravković

PC PRESS

Copyright © PC Press 2016-2017.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji Narodna biblioteka Srbije, Beograd 004
PC : Personal computers : časopis za profesionalnu primenu računara /
glavni i odgovorni urednik Dejan Ristanović. - 1995, br. 1 - Beograd
(Osmana Đikića 4) : PC Press, 1995 - (Novi Sad: Color Print). - 29 cm
Mesečno. = PC. Personal computers

COBISS.SR-ID 11164175 ISSN 0354-690X, COBISS.SR.ID 11164175

Издавач: LIBER, Београд
Главни и одговорни уредник: Милорад Добријевић
Уредник: др Слободан Р. Мартиновић
Редакција: Др Милан Бјелић, доц. др Саша Веселиновић, мр Дејан Јовановић,
доц. др Срђан Миленковић, Драгана Бунарић, др Анкица Милојевић, Параскева Михајловић,
мр Секула Новаковић, Невена Ракић, др Весна Симовић, др Рајко Сузум

КОНТАКТ: LIBER, п. факс 10, 11030 Београд
Тел.: 011/ 751 333 5 • Моб. тел. 065/ 44 8888 2
Е – mail: pravnapraksa@ptt.rs

Е – mail за установе у области образовања: sloba1965@gmail.com

ШТАМПА: ЕтноСтил, Београд, тираж 500 примерака

СIP Каталогизација и публикацији, Народна библиотека Србије, Београд
ISSN 1820-1075 Pravna praksa (Београд 2004), COBISS.SR-ID 114525452

САДРЖАЈ

Секула Новаковић	
ПРАВНИ РЕЖИМ ЗАШТИТЕ ЗАПОСЛЕНИХ НА РАДУ	3
ПРИЛОЗИ: - Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад младих	15
- Правилник о мерама за безбедан и здрав рад запослене жене за време трудноће, породиље и запослене која доји дете	16
Јулијана Недельковић	
О ЈЕДНОМ ПРАВНОМ СХВАТАЊУ УПРАВНОГ СУДА	19
КАЛЕНДАР ДРЖАВНИХ И ВЕРСКИХ ПРАЗНИКА У 2017. ГОДИНИ	23
СТИЦАЊЕ ПРАВА НА СТАРОСНУ И ПРЕВРЕМЕНУ СТАРОСНУ ПЕНЗИЈУ	25
ПРАВИЛНИК О НАЧИНУ ПРАЋЕЊА ИЗВРШАВАЊА ОБАВЕЗЕ ЗАПОШЉАВАЊА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ	27
ОДЛУКА О ВИСИНИ, НАЧИНУ И РОКОВИМА ПЛАЋАЊА ЈЕДИНСТВЕНЕ ЧЛАНАРИНЕ И ФИНАНСИРАЊУ ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ У 2017. ГОДИНИ	31
ПИТАЊА И ОДГОВОРИ	
Одлазак у старосну пензију и право на годишњи одмор	33
Право на отпремнину запосленог којем радни однос престаје због ликвидације послодавца	33
Премештај запосленог на друге послове без анекса уговора о раду	33
Премештај и распоређивање намештеника у државном органу	33
Радни однос за обављање послова ван просторија послодавца	34
Дисциплинска одговорност запосленог у установи за образовање и васпитање	35
Обавезни акти послодавца који произлазе из Закона о заштити узбуњивача	35
Спречавање сукоба интереса при вршењу јавних функција	35
СУДСКА ПРАКСА	
УСТАВНИ СУД СРБИЈЕ	37
Важење подзаконског акта након престанка важења закона за чије је извршење донет	37
Губитак права на конверзију права коришћења у право својине уз накнаду услед неажурног поступања надлежног органа	38
Разрешење директора дома здравља	39
Покретање прекршајног поступка за прекршаје прописане Законом о јавним набавкама	40
Могућност оцењивања уставности и законитости оснивачких аката привредног друштва	41
СУДОВИ ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ	41
Право на отпремнину запосленог за чијим је радом престала потреба	41
Престанак радног односа услед престанка потребе за радом запосленог	42
Кривица запосленог као услов за отказивање уговора о раду због повреде радне обавезе	42
Злостављање на раду	43
Рок за покретање радног спора	44
Признање застареле обавезе	44
Промена висине законског издржавања	45

Право становања (<i>habitatio</i>)	45
Завештање с налогом	46
Понављање поступка	46
Извршење на основу веродостојне исправе	47
Отежавајуће околности	48
Кривична одговорност одговорног лица у правном лицу	49
Трошкови кривичног поступка	49
Накнада штете због неоснованог лишења слободе	50
СУДОВИ ПОСЕБНЕ НАДЛЕЖНОСТИ	51
ПРИВРЕДНИ СУДОВИ	51
Одговорност за штету правних лица којима је поверено вршење послова од јавног интереса	51
Правни интерес за подношење редовне тужбе	51
Испуњење уговорне обавезе - новчана накнада штете због повреде уговора	52
Одлучивање о основаности предлога за извршење	52
Услови за измену цене дефинисане уговором о грађењу	52
Трошкови вештачења у кривичном и парничном поступку	53
Плаћање трошкова за извођење доказа	53
Извршење на непокретности	53
Статус уговорних страна у уговору о лизингу	54
Одлучивање о промени средства извршења	54
Наставак парнице у случају кад један од нужних супарничара престане да постоји као правно лице ..	54
Услови за доношење пресуде због пропуштања	54
Накнада трошкова насталих извођењем радова на непокретности у закупу	55
УПРАВНИ СУД	55
Могућност подношења тужбе због हुтања управе у радном спору	55
Побијање уписа извршеног у земљишну књигу	56
Забрана обављања делатности пореском обвезнику због неевидентирања промета преко фискалне касе	57
Повреда правила поступка	57
Рок за доношење решења о извршењу пресуде Управног суда	57
Признавање рехабилитованом лицу пензијског стажа и новчане накнаде	58
Право на изјављивање жалбе Управном суду против решења изборне комисије	59
Услов за обуставу управног спора	59
ПРЕКРШАЈНИ СУДОВИ	59
Обавеза суда да образложи разлоге кривице окривљеног	59
Садржај изреке пресуде у случају примене блажег прописа	60
Застарелост извршења изречене казне	60
Поступање у нужној одбрани	61
Неразумљивост изреке пресуде	61
Могућност условног отпуста лица на издржавању казне затвора због прекршаја	61
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА	62
Незаконито одузимање скупштинског мандата - <i>Пресуда Пауновић и Миливојевић против Србије</i>	62
СТРУЧНА МИШЉЕЊА	
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА	64
Накнада зараде синдикалном представнику за време обављања синдикалне функције у току радног времена	64
Доказивање испуњености услова за рад на одређеним пословима	64
Утврђивање висине основне зараде	65
Права за случај инвалидности и телесног оштећења лица које се налази на стручном оспособљавању	65
Уговор о раду са страним држављанином	66
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ПРИВРЕДЕ	66
Порески третман прихода које физичко лице оствари продајом предмета личне имовине	66
Обвезник пореза на пренос апсолутних права на непокретности	67
Таксено ослобођење за списе и радње у поступцима који се воде по службеној дужности	68
Обавеза плаћања доприноса за здравствено осигурање по основу накнаде судији поротнику	68
Порески третман откупа пољопривредних производа од пољопривредника	69
Признавање у пореском билансу расхода рекламе и пропаганде	70
ПРЕГЛЕД НОВИХ ПРОПИСА	71
АКТУЕЛНИ ПОДАЦИ	75

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. Закон о именима места и улица и о обележавању кућа бројевима, од 18. фебруара 1930. године**
- 2. Стари Београд: из путописа и мемоара, 1951.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

ЗАКОН

О ИМЕНИМА МЕСТА И УЛИЦА И О ОБЕЛЕЖАВАЊУ КУЋА БРОЈЕВИМА.

I Имена места

Члан 1

Свако насељено место (град, варош, варошица, трговиште, село) носиће само своје, званично утврђено, име.

О имену новог места и о промени имена места одлучује Министар унутрашњих послова.

Нова имена места објавиће се у „Службеним новинама”.

Члан 2.

Управно одељење Министарства унутрашњих послова надлежно је за рад на утврђивању имена места. Ови предмети ће се по потреби претресати и у већу старешина Министарства унутрашњих послова.

Члан 3.

Утврђено име места уписује се у Матрицу имена места, коју води Министарство унутрашњих послова.

Матица ће садржавати: име места, у којој општини је то место; и примедбу (за уписивање промене општина, или за упућивање на промену имена места — са знаком броја и године). Матица има: делове за сваку бановину (бановине уређене по азбуци); разделе за сваки срез поједине бановине (срезови сваке бановине, у једном делу, уређени по азбуци). Кад се резервисани раздео кога среза испуни, при крају тога раздела ставиће се знака, на којој је страни продужење. — Матица ће имати као додатак засебну књигу: Азбучни регистар места. У том регистру ће се имена места уписивати азбучно, по почетном слову имена, а имаће рубрике за: име места, у којој општини је то место, у коме срезу, у којој бановини, и примедбу (за уписивање промене општине и среза или за упућивање на промену имена места — са знаком броја и године).

Члан 4.

На путевима при улазима у насељена места учврстиће општина на крајњим кућама или на нарочитим стубовима лимане (поцинковане) или металне или од другог дуготрајног материјала таблице (око 65x40 см.), на којима ће бити урезано или рељефно израђено име места, општине и среза.

Таблице са именима места набавља и поставља општина о своме трошку. Приватно обележавање по овом члану забрањено је.

II Имена улица и тргова

Члан 5.

Општинска власт ће по потреби давати и мењати имена улицама и трговима. Одлуку подноси претпостављеној државној општој управној власти, која је надлежна за оцену, да ли је име погодно. Докле год државна власт име не одобри, општина не може своју одлуку извршити.

Ако би у местима, у којима већ постоје улице са именима, било и улица и тргова без имена, и њима се мора дати име.

Забрањена су имена улица и тргова, која се не слажу са историском прошлoшћу, или са спољним односима Краљевине, или са националним циљевима.

Члан 6

У местима, која имају улице са именима, на почетку и на крају сваке¹⁾ улице означиће се на лиманој (поцинкованој) или металној табlici (око 50×30 см.) име дотичне улице. Име ће бити урезано или рељефно. Таблица може бити и од другог дуготрајног материјала. Овако ће се означити и имена тргова.

У градовима, који имају више од 25.000 становника, овакве таблице поставиће се и на сваком раскршћу. Поред тога у тим градовима на табlici ће се означити и квартал коме припада та улица, њен део, или једна њена страна, односно трг.

¹⁾ Исправка, С. Н. 1930 дод. стр. 539.

Све таблице стављају се на кућама, а по потреби на стубовима. Сопственици кућа не могу ометати стављање ових таблица на куће.

Таблице са именима улица и тргова набавља и поставља општина о свом трошку. Приватно обележавање по овом члану забрањено је.

III. Бројеви имања — кућа

Члан 7

У ушореном месту свако имање у границама изграђеног ушореног дела места имаће свој редни број.

У неушореном месту свака кућа имаће свој редни број.

Ако један сопственик има у дворишту свога имања више зграда за становање, све те зграде добијају само један број.

Кућа по овом Закону је свака зграда, у којој се станује стално или привремено, у којој постоји кућно огњиште и у којој се може ноћивати.¹⁾

Свака кућа мора припадати једном месту, које има своје име.

Обележавање имања — кућа бројевима извршиће општинска власт на лицу места уз помоћ сопственика, а првостепена општинска²⁾ управна власт водиће надзор да обележава-

¹⁾ Исправка С.Н. 1930 дод. стр. 539.

²⁾ Грешка — треба општа.

ње бројевима буде изведено на време и тачно.

Члан 8

Обележавање имања — кућа бројевима извршиће се засебно у сваком месту, које има засебно име, и то арапским бројевима.

Бројеве треба израдити на лиманим (поцинкованим) или металним таблицама, или од другог дуготрајног материјала (око 20x15 см.). Бројеви биће урезани или рељефно израђени.

Ове таблице набавља општинска власт и уступа их сопственицима имања — кућа по цени коштања.

Сопственик имања — куће је дужан, да прими таблицу и одређени му кућни број од општине и да је утврди или да дозволи да се утврди на видном месту његове куће — имања, више главног улаза или покрај главног улаза, како би се споља јасно видела.

Сопственици имања — кућа морају се старати, да им ове таблице буду чисте. У случају да буде таблица оштећена или уништена, сопственик је дужан, да то одмах пријави општинској власти, која ће таблицу обновити, о своме трошку ако се не утврди ко је за оштећење крив.

Ако сопственик не изврши добивено наређење о обележавању бројем, то ће извршити општина на трошак сопственика.

Сеоска општина може одлучити, да се у селу бројеви обележе, у место таблицама, на самом зиду фарбом, (али тако, да то обележавање буде постојано).

Члан 9

Храмови свих законом признатих вероисповести не добијају бројеве, али те бројеве добијају куће, у којима станују службеници храмова. Бројеве добијају манастири, текије, касарне, војни станови, болнице, сиротињски домови (склоништа), казнени заводи и т. д.

Железничке станице, школе и друге јавне зграде у сваком случају добијају број и ако у њима нико не станује.

Куће у којима се само привремено станује као што су: планинске колибе за чување стоке у летње доба, летњиковци (чардаци), куће које се издају само за време сезоне под кирију (на пр. у бањама), фабрике у којима се бави само за време рада — добијају кућни број.

Пољопривредне зграде за оставу хране и лежишта за стоку (амбари, пушнице, штале и т. д.) не добијају кућни број, ако у њима нема стана за сопственика, чувара, кочијаша и т. п.

Члан 10

У ушореним местима имање, било са лицем на две или више улица, може имати само један број.

Ако имање има улазак са две или више улица, добија само број улице, где је улазак са главније улице.

Члан 11

Код ушореног места са једном улицом почеће обележавање имања бројевима на је-

дном крају улице, а завршиће се на другом. При томе ће сва имања са леве стране правца улице, одакле се обележавање почиње, добити непарне бројеве, почев са бројем 1 па на више, а имања са десне стране добиће парне бројеве почев са бројем 2 па на више.

Код ушореног места са две или више улица, које су све без имена, треба то место поделити на леву и десну страну према обележавању бројевима у главној улици или друму или према току потока или реке, ако кроз место протиче. У том случају сва имања с леве стране главне улице односно друма, потока или реке, добиће непарне бројеве почев са бројем 1 а сва имања са десне стране добиће парне бројеве почев са бројем 2.

При томе обележавању, кад се наиђе на споредну улицу залази се у њу и обележавају се у продужењу бројеви имања са леве стране те споредне улице, идући ка главној улици. Овако ће се поступити и кад споредне улице имају своје споредне улице.

Обележавање се овако врши само у границама израђеног дела ушореног места.

Члан 12

Ако у ушореном месту свака улица има своје име, вршиће се обележавање имања бројевима засебно за сваку улицу. При том ће сва имања са леве стране правца улице, одакле обележавање почиње, добити непарне бројеве почев са бројем 1 па на више, а имања са десне стране добиће парне бројеве почев са бројем

2 па на више. При томе треба почети обележавање бројевима сваке улице с оног краја улице, који је ближи главном делу места, па продужити у правцу периферије места. Обележавање се овако врши само у границама изграђеног дела ушореног места.

При обележавању имања на трговима треба пазити да и куће у средини трга добију свој број тога трга. Обележавање бројева на тргу почиње од угла, који је најближи главном делу места, и од тога почетка утврдиће се лева и десна страна до¹⁾ тачке супротне почетку. Лева страна добија непарне а десна парне бројеве.

Члан 13

Ако се имање једног броја парцелише, први део до имања непосредно нижег броја задржаће раније одређени број, а суседни делови добијају исти број са назнаком а, односно б, в — и т. д.

Члан 14

Кад је место ушорено, а има кућа и ван улице (ван ушореног дела), те куће ће се обележавати бројевима засебно за сваки неушорени део, који носи свој назив. Ово ће се обележавање вршити као у неушореним местима, почевши од броја 1.

Члан 15

Кућа саграђена после извршеног обележавања бројевима између две постојеће куће

¹⁾ Исправка С.Н. 1930 дод. стр. 539.

обележене бројевима у неушореним деловима ушореног места добија број прве суседне лако приступачне куће мањег броја са додатком а, односно б, в — и тд.

Члан 16

У градовима који имају више од 50.000 становника, на таблицама за бројеве биће назначено испод броја име улице.

Члан 17

У местима неушореним обележавање бројевима кућа (не и имања) вршиће се бројевима овим редом, који је најзгоднији за најкраћи и најприроднији прелаз од броја до броја.

Ако се приликом обележавања кућа бројевима наиђе на кућу, која је још у грађењу, а иста ће по довршењу служити за становање, треба и њу одмах обележити бројем.

Кућа саграђена после извршеног обележавања бројевима између две постојеће куће обележене бројевима, у неушореним местима, добија број прве суседне лако приступачне куће мањег броја са додатком а, односно б, в — и тд.

Члан 18

Потпуно ново обележавање бројевима (то јест обнављање обележавања бројева) у поједином месту или у целим деловима места одобрава коначно, услед утврђења потребе, општа управна власт другог степена, а за Општину града Београда Министар унутрашњих послова.

IV Казнене одредбе

Члан 19

Ко скине, уништи, оштети или запрља таблицу (са бројем или именом места или улице, или ко кућни број фарбом написан уништи, или ко не извести власт о ономе што је дужан извести по овом Закону, казниће се иступно новчаном казном од 10 до 200 динара а у случају неисплате новчане казне у остављеном року затвором од 1 до 4 дана. Новчана казна се изриче у корист државне касе.

Казне изриче власт надлежна за кажњавање по иступним делима.

V Спискови имања — кућа

Члан 20

Свака општина саставиће Списак кућа по бројевима ако је место неушорено; а ако је ушорено, саставиће Списак имања и кућа по улицама и бројевима са додатком о бројевима кућа по неушореним деловима.

Ови спискови садржаваће рубрике за: редни број имања — односно кућа на неушореним деловима или у неушореном месту; да ли на имању у ушореним деловима постоји кућа или не; и примедбу за назнаку ако кућа престане постојати, или се кућа обнови.

Спискове чуваће општине, а преписе достављаће по тражењу надлежних власти.

У списку ће се уносити и све промене.

Чим неки сопственик подигне нову кућу, или парцелише имање у ушореном делу места, дужан је да то јави општинској власти ради увођења у Списак имања — кућа и ради стављања броја на кући — имању. Исто тако је дужан да пријави и уклањање куће ради измене у списку.

VI Прелазне и закључне одредбе

Члан 21

Досадашња утврђена имена места уписаће се у Матицу имена мееста. Сва нова имена и промене уписаће се накнадно,

Члан 22

Ако више места имају исто име, учиниће се потребна промена имена установљењем неког додатка постојећем имену или давањем потпуно новог имена.

Члан 23

До 1 јула 1930 године сва имања — куће по прописима овог Закона морају бити обележене бројевима.

Спискови имања — кућа морају бити готови до 1 августа 1930 године. Препис спискова мора се послати, на први захтев власти надлежној за попис становништва.

До краја 1930 године имена места и улица морају бити таблицама означена по прописима овога Закона.

Члан 24

Општина, која сматра да извршено обележавање имања — кућа бројевима, како га је затекао овај Закон, нема великих отступања од обележавања, како га тражи овај Закон, поднеће у року од 15 дана по ступању на снагу овога Закона, непосредно — надзорној власти извештај са образложењем, у коме ће навести у каквом је стању тада то обележавање у односу обележавања како би требало да буде по прописима овога Закона. Та власт решиће, да ли треба одмах у потпуности поступити по овом Закону. Против одлуке ове власти може се општина жалити у року од три дана вишој управној власти.

Иако се на овај начин општина ослободи од дужности, да Законом тражено обележавање изврши одмах (то јест у року до 1 јула 1930 године), ипак ће она поступити по прописима из члана 5 става 2, члана 7, 8, 9, 10, 13, 15, члана 17 става трећег и члана 20 — и то стање ће остати док не наступи потреба за примену члана 18.

Члан 25

Овај Закон ступа на снагу кад се¹⁾ обнародује у „Службеним новинама”.

Препоручујемо нашем министру унутрашњих послова да овај Закон обнародује и о његовом извршењу се стара, властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

¹⁾ Испр. С.Н. 1930 дод. стр. 539.

СТАРИ БЕОГРАД

ИЗ ПУТОПИСА И МЕМОАРА

БЕОГРАД 1951

БОА-Л-КОНТ

ТУРЦИ У БЕОГРАДУ

После руско-турског рата 1828—29, Србија је изишла из свога дотадашњег неизвесног положаја и постала „државни створ“ с којим је ваљало рачунати. Зато су се све велике силе почеле живље старати да дођу до што тачнијих извештаја о приликама у Србији. У тој намери дошао је у Србију, 1834 г., и француски дипломата Боа-л-Конт. Његове извештаје добила је у препису Српска академија наука од француског Министарства спољних послова и објавила их у своме „Споменику“ (XXIV) за 1894 годину. Из њих је овај одломак о Турцима у Београду.

Главна идеја поделе утврђене између Срба и Турака била је да се Турцима оставе у рукама градови, а Срби да господаре земљом.

Пре него што су уговори потврдили ово уређење, оно се било установило силом околности. Турци су били сувише малобројни да се одрже по селима; Срби, не имајући артилерије, тешко су могли ласкати себи да би били у стању дочепати се градова. Султан напослетку није много марио за то што ће се рајом једне његове провинције управљати овако или онако; али он није могао оставити своје земље отворене са те стране, нити напустити Београд, Смедерево и Оршаву, три најглавније одбране царства.

Становништво турско, или боље муслиманско, које је остало у Србији заједно са женама и децом, у овом се броју налази у седам градова који су задржани ферманом од новембра 1833 г.

На Сави: Шабач	500	Турака
Београд	6.000	„
На Дунаву: Смедерево	800	„
Н. Оршава	300	„
Кладово	500	„
На Дрини: Соко	100	„
У унутрашњости: Ужице	4.000	„

Било је још 1.500 Турака у Ћуприји и 200 у Хасан-Паланци, али су ови градови порушени заједно с осталима у унутрашњости, где је сачувано само знаменито место Ужице.

Овоме броју од скоро 12.000 душа ваља додати 300 редовних тобџија који заузимају београдски град, а плаћа им се, доста тачно, 20 гроша на месец.

У Србији нису уређени, као за Русе у Влашкој, војнички друмови којима се могу без престанка уводити нове трупе у земљу под изговором да се одржи промет или да се обнове гарнизони. Турци, заостали у Србији, имају право да путују земљом наоружани, али они који хоће да уђу, примају се само један по један, и морају да положе оружје на граници.

Стање Турака овде је не може бити бедније. Иако се у њиховој судбини огледа жртва учињена од стране владе државном интересу, још се више на људима опажа жалостан пример турске немарности. Било је природно да Порта покуша да у градовима сачува не само војску него и становништво турско. Али би за то требало да се постарала о опстанку свога становништва, а то је она савршено с ума сметнула.

Турци живљаху у Србији од десетка који су купили са земаља, датих им као војницима на уживање. Ове су земље (спахилуке) Срби били покуповали. Приход њихов процењен је на један милион гроша, и та је сума додата данку Србије. Она је припадала Турцима, држаоцима тих земаља, а не султану, али је султан новце за се задржао, говорећи Турцима да су им спахилуци припадали под погодбама које они нису више вршили.

Турци се, дакле, налазе строго затворени по варошима, њихов опстанак савршено зависи од села, тј. од Срба. На први поглед изгледа као да они господаре земљом кад држе земаљске градове, а ти услед Портине заборавности они управо нису ништа друго него таоци или заробљеници, и да би могли живети, принуђени су да прибегавају милосрђу становника, ради којих су тобоже остављени да их на узди држе.

У овом положају њихова је судба зависила од тога какве су где утиске својим понашањем они на Србе чинили.

Заповести кнеза Милоша гласиле су да се с њима поступа уљудно и пријатељски. Ја сам путовао у пратњи једнога татарина, и свуда где бисмо год приспели, српски би му чиновници донели чибук и понудили га да седне, док су они пред њим често остајали стојећи. И кад сам ја запиткивао за

Десетак — део прихода од имања који се даје спахији.

Татарин — турски или српски гласоноша, писмоноша.

узрок ове дворбе: „Турци су, говорили су они, пријатељи кнеза Милоша, ми их морамо лепо дочекивати.“ Али је доцније понашање Турака, заосталих у Београду, често стварало изузетке овоме општем правилу.

У мањим варошима, осећање одвојености и малога броја њиховог саломило је њихов понос, они су се за своје потребе отворено обраћали кнезу Милошу, и он им је испуњавао жеље. Турски заповедник Смедерева рекао ми је ово: „Ми имамо све по великодушности Милош-беја; он нам је дао земаља, он пушта да наша стока пасе по пољима. Без њега бисмо ми помрли од глади; зато се и молимо сваки дан да нам га Бог одржи у животу.“ Док сам био у тој истој вароши код српскога капетана, дође један Турчин који му пристојно и понизно саопшти како му сељаци неће да допусте да насече дрва. „Дајте ми писмено од руке, рече он, онда ће ме пустити, и тако ћу моћи донети мало огрева мојој сиромашној породици.“ Дадоше му писмено допуштење. Најбољи споразум владао је између обе народности и два заповедника јавно указиваху један другом знаке пријатељства. Само Турци живљаху по градовима, а Срби имађаху права да станују само по варошима.

У Београду нађох ствари сасвим друкчије уређене.

Београд је увек био седиште непокорних и бунтовничких становника. Била је једна стара турска изрека: „Београд у Румелији или Багдад у Анатолији.“ То су била два места изгнања, која су се давала на избор Турцима који су извршили какво убиство. Сем тога, још снага положаја, велики број топова и изобиље муниције у Београду још су више увећавали турску охолост. Напоследку, у преговорима, којима су Руси управљали, постигнут је споразум којим је град (тврђава) одређен искључиво Турцима, а подграђе како Турцима тако и хришћанима, те је тако допуштено и Турцима и хришћанима да у унутрашњости вароши живе. Варош има и српскога управника и турске власти. Она се узима као да уствари припада Србима, али са допуштењем да Турци могу седети у њој и да они у својој руци држе што припада утврђењима. Турци чувају варошке капије, осим кад кнез лично у варош дође, али ако имају какав спор са Србима, они морају изаћи пред хришћанске судије. Тешко је било изми-

слити стање ствари замршеније и згодније за стварање тешкоћа, стога су ове наскоро почеле ницати са свих страна.

Турци немају других средстава за живот до прихода од својих кућа. Од 3.000 варошких кућа њима припадају 2.500. Они станују у 1.000, и дају Србима под кирију остале.

Слаба кирија од кућа брзо се потроши и поједе.

Турци су онда хтели да те куће продају, а Срби су опет једва чекали да их почну куповати, али је турска власт то допуштала само неколицини под погодбом да њој припадне већи део новца од продаје. Турци су онда хтели да напусте варош, а власт њихова опет објави да ће на вешала с бегунцима које буде ухватила.

Турци се онда окрену кнезу Милошу: „Ви сте господар земље, рекли су му они, или нам дајте да имамо су чим живети, или нас пустите да се селимо.“ Кнез је њихову молбу доставио паши. „Одговорите им, казао је Мехемет-везир, да су то државне ствари које само Порта може расправити.“ — „Али ако ови људи не оду, они ће помрети од глади.“ — „Може бити, само што би исто тако помрли од глади и на другом месту, јер неће ништа да раде. Утолико је боље да помру овде, пошто је султан заповедио да овде остану.“

Ја сам упитао кнеза Милоша зашто им не да земље као онима у Смедереву или да ли то, може бити, неће да учини да би им дошао хака глађу и приморао их тиме да напусте Београд? „Не чиним то у тој намери, — одговорио ми је он. — Овдашњи Турци не знају друкчије да ишту него са претњом на језику и са презрењем на уснама, и задахнути тим дахом они би убрзо претендовали да по праву држе земљу коју бих им ја поклатио, а то моји Срби не би хтели да поднесу.“

Београд показује жалосну слику борбе између охолости и беде. Људи у најбољим годинама проводе целе дане нити што радећи, нити што једући, него само седећи и пушећи по каванама. Кад кога од њих притера невоља да се обрати за помоћ хришћанину, то чини тоном који затвара срце сажаљењу. Јуче дође један кнезу и потражи од њега да му помогне. Кнез му даде 50 гроша. Турчин их узе и одговори начином обичним којим би се какав царски великодостојник захвалио једноме сељаку који је учинио своју дужност. — Други један случајно се десио на раду кад је кнез пролазио.

Он остави свој алат, седе на земљу, насред пута којим ће кнез проћи, и прекрстив ноге, запали чибук гледајући кнеза са осећањем надмоћности ма да му је милостиња била од преке потребе. Кнез сместа нареди да му се удари 20 батина, па му онда да милостињу. У свом жалосном положају опште сажалење побуђују жене којима се поменути прекор нема зашто чинити. Оне по улицама нуде на продају људима остатке свога кућног посуђа, чак и ексере из својих кућа, а кад кнегиња прође, пред ноге јој се бацају, и она сваки дан чини милости многим и многим између њих.

Никоме од Турака ни на ум не пада нити служба војничка, нити служба у граду. Ја сам више пута пролазио по градским бедемима, и никад нисам на њима спазио ниједне страже. Пет стотина красних бронзаних топова леже тамо без икаква заклона, или су потрпани у магацине и нико их не чува. Чврста грађа градских зидова чини те они још стоје усправно, али је варошки шанац опао и на хиљаду је места испробијан.

Овај шанац чини један јарак који на малим размацама бране бастиони већ одавно лишени топова. Бастиони су везани један за други дебелим, дубоко у земљу укопаним кољем (палисадима). Јарак је већ скоро испуњен, а сваки дан извлаче и ложе на ватру оно мало што је још остало од коља које је служило као ограда.

Једном приликом кад сам походио пашу, нисам му сакрио утисак који је на мене учинило стање у коме се Београд налази.

„Турско царство, рекох му, има два главна бедема, Шумлу насупрот Русима и Београд насупрот Аустријанцима. Султан је дао извести из Шумле своје топове, а ви остављате Београд у стању у коме га ја видим.“ — „Немате право, одговори ми Меџмет-везир, кад се чудите што је султан повукао топове који су бранили Шумлу: он је мудро помишљао да је сад, пошто је мир са Русима утврђен, највећа опасност за Шумлу у томе да се тамошњи Турци, расположени овако исто као и ови овде, не дочепају топова и да се у Шумли не утврде против њега... — Што се мене тиче, шта бисте хтели да чиним? Ако ми не шаљу новаца, су чим хоћете да ја одржавам овај огроман град? А после, зар ми нисмо са целим светом у миру и у љубави?“

Систем је Портин у погледу Србије као и у погледу Босне: да ништа не вуче од ових провинција, али да им остави да саме воде трошак за своју одбрану. Она стога оставља београдском паши целокупну суму данка српскога, и кнез Милош даје везир-паши непосредно у руке 620.000 дин. данка; толика сума очевидно није довољна ни да се одржи оно што постоји, акамоли да се још оправља оно што је порушено.

СРЕТЕН Л. ПОПОВИЋ

ПУТОВАЊЕ
ОД БЕОГРАДА ДО КРАГУЈЕВЦА 1834

Сретен Л. Поповић (1820—1890), један од првих школованих људи у Србији, у својој књизи „Путовање по Новој Србији“ описао је прилике у ослобођеним крајевима после српско-турских ратова и Санстефанског мира 1878 године. Сем тога, Поповић је у својој књизи изнео врло много личних успомена на некадашње време у Србији и Београду. — Овај одломак је из тих мемоарских делова поменуте његове књиге.

Кад ми први ђаци, године 1834, пођосмо у Крагујевац за Велику (онда тако звану) школу, тада путовасмо на волујским колима, на којима не беше ни једне чивије гвоздене, него све од дрвета. Почем је било јесење доба и кишно, на колима беху начињени од прућа арњеви, асурама покривени. Док смо наше хаљине и спаваће ствари, по већој части: ћебета, јастуке, душеке и наше сандуке (пештанске, управо коморанске, на којима је стојало белом бојом написано: „Anno 1829“, које нисмо разумели шта значи) потоварили и на пут се кренули, нисмо могли даље стићи него на Теразије, где је онда био плац Марка Бољубаше (сва она дуж од Урошеве кафане до кафане „Чачак“) и на њему салана. Ту смо први пут видели и дознали шта је то салана и како се целокупне овце међу у казан, и лој топи и у бураге сипа. Одавде се рано кренемо и једва по ноћи дођемо на конак у раковачку механу. Онда рабације нису носиле са собом за волове храну. Успут напасли би волове по туђим ливадама, а овога пута по шаши, кукурузовини (тулузини) која се никад није секла и преко зиме за марву остављала, него докле траје, онако се на земљи остављала, и свачија је стока јела кад се потеси раскваре. Као варошка деца, онда смо први пут видели повећу шуму, које онда око раковачке механе (под Авалом) доста беше. Механа је само један велики простор од брвана, где на средини ватра гори. Неколико повећих око ватре поваљаних каменова претставља огњиште, а над овим висе из оцака вериге, које наши мајстори Цигани праве, а на веригама котао са кључалом водом, а у црепуљи пепелом запретана проја. У оцаку висе сува пастрма, а по зидовима окачене од читавог брава сланине. Србин по внутрености већ се није страшио што ће по који Турчин на конак пасти и видети крметину — свињско месо. Само је у Бео-

Внутреност — унутрашњост.

граду још за читав низ година суђено да не сме у њему цикнути прасе ни свиња загрокнути. Путници би на малим ниским трonoжним столицама седели око ватре, вечерали и ту спавали. Каква култура и цивилизација, такво обиталиште и постеља. Скоро ни у једној механи не фали по један гуслар, који народ из сна буди и испева дела и догађаје негдашње српске славе и државе. То је био од Београда наш други конак (преноћиште), а у Рипњу трећи. До Рипња смо и већу шуму виђали, нарочито по Авали, а свуда успут и великих грмова и брестова, којима се чудисмо. Мора бити да је те године добро родио жир, јер смо свуда успут виђали доста свиња где рију земљу и крикају жир. И многе смо успут свињеце виђали, наткривене врљикама и унутра сламом застрте, где су свиње свака у своје свињеце долазиле и лежале.

Описивати рипањску механу, као и све онда друмске механе, било би излишно, јер су скоро све једна на другу наличиле, дакле као што рекох и за раковачку механу. Ни о путовима, ни о друмовима немам много говорити. Онда тек почети су да се праве на све стране крченици. И ова је реч за ондашње друмове баш прилична и на своме месту, јер онда су се путови морали најпре крчити, то јест сећи грмови и проширивати места где ће кола пролазити а да у пролажењу не запињу и не ударају кола час о грм, час о трн. Онда су ови крченици, где би књаз Милош пролазио, почети да се оправљају и насипају, но наравно само земљом, и просецано је где је брдовито. Од насутих путова, у данашњем смислу и обиму, није било ни помисла. У Рипњу смо имали прилику да први пут видимо оно што смо као познији чиновници и сами извршивали и што је доскора у нашим пресудама исказивано: „Да се из пушака убије и тело на точак баца, где да до иструљенија остане“. Ту на оној висоравњи, од механе југозападно, видели смо неколико точкрва на којима су поубијани бацани били. Онда се за механу на Трешњи* није знало, те тако из Рипња стигнемо на конак у Раљу (које реком најпре топчидерском, па онда раљском на сву ће при-

* Трешња се почиње спомињати од године 1839 кад је Вучић разоружао солдате који су пошли у Београд да ослободе књаз Милоша од великаша, који су га као у затвору држали, а после и протерали у Влашку. Тада је Вучић многе и батинао, од којих се опомињем капелмајстора Шлезингера.

лику проћи прва железница). И до Раље и од Раље до Сопота било је онда доста шума и великих грмова. Штавише, ни сама доља раљска није онда много искрчена, ни у ораће њиве преобраћена била. Тек око Сопота, од механе к истоку и око механе од чесме, било је прилично искрчених земаља. После Раље био нам је конак у Сопоту, из Сопота у Коралицу, а одавде у Белосавце, које је већ у Крагујевачком округу. Сећам се онда и за Неменикуће да смо и поред њих прошли, и већ смо знали да је то место рођења нашег Видаковића (благодарећи многим његовим романима које смо онда читали.*) Онда о каквој међулушкој механи нисмо знали, али за Међулужје, где је онда по оним баруштинама начињен насип и направљена дугачка ћуприја, знали смо, особито што после тих насипа настаје раван, која се до иза Белосаваца пружа. И онда су свуда туда биле крчевине и њиве засејане, са доста још по њивама опаљених грмова. Барем овај пут, од Међулужја па до Белосаваца, онда је на нас учинио неку особиту радост, расположеност, умилност, и (као што се данас каже, но за коју реч онда нисмо знали)

* Не могу с ћутањем прећи, а да коју више не кажем о Видаковићу, овом нашем првом писцу српских романа. Кад смо ми, први ђаци, ишли у Беч, неколико смо се дана бавили у Пешти. Између осталих, као покојни Шафарик, дошао је нами да види своје земљаке — Сервијанце — и Видаковић. И ја сам имао да му предам неки аманет. Кад сам био у Ораовици, онда сам код госпође Перке, кћери књаза Милоша, која је била удата за Бајића, дуге зимске ноћи проводио читајући њој и њеној деци Видаковићеве романе. И дечји професор, неки Словак, Михаел Хес, радо је слушао те романе. Кад сам из Ораовице за у Беч пошао, даде ми госпођа Перка неку повећу суму новаца да предам Видаковићу, под именом да јој пошље нових каквих својих романа, а у ствари да му припомогне, што је чула да у беди и невољи живи. Каже ми да му и то кажем да кад прештампа свог „Љубомира у Елисијуму“, да том приликом ожени и Бурјама, јер све друге поожени и разудава које је Бурјам на рукама носио, а он оста нежењен. Кад је суму примио, благодарио је, али сам том приликом видео да је већ био изветрио, кад се на примедбу за Бурјама није одазвао, него се као дете смео. Ни дао бог онај човек као што су ми приповедали ученици његови, који су говорили да су са великим задовољством очекивали на његове часове, јер им је свагда осим штудија и по неку моралну причу приказао. После на годину-две дана умро је у Пешти, скоро рећи на пијаци, где је до последњих дана продавао своје књиге и отуда се скомрачно хранио. Општа судба наших списатеља.

утисак. И данас после скоро педесет година, кад сам многе крајеве Шумадије обишао, видим и претставити могу да се с правом Шумадијом назвати могла, јер онда, куд оком догледаш, ништа друго ниси могао видети него све саму шуму; и праведна је она изречица да је негда такав густиш од шуме, шипрага и чбунова био да ниси могао змију за реп извући. А да како ли је морало бити пре сто и више година, кад је Шумадија била право и једино уточиште збеговима од насиља и зулума турских после коначне пропасти српске државе, и где се турска нога није тако лако усудити смела да у срце Шумадије ступи, иако је више стотина година сва Србија турска била.

Од Белосаваца, прошавши поред Жабара, дошли смо на конак у Чумић. И кораћичка, и белосавачка и чумићка механа много су прикладније и уљудније од других механа. И у Кораћици, Белосавцима и Чумићу ноћили смо не поред ватре, него у засебној соби — оцаклији. У Кораћици до механе био је кнеза Вићентија конак на два боја. Што су онда многе друмске механе мало уљудније биле, узрок је што су туда падали на конак свињарски трговци, који су онда били знатни не само поради трговине са свињама, него и иначе на гласу у народу, који су у свима размирицама знатну улогу имали, као што ћу и о томе имати прилике да и више што кажем. Ови свињарски трговци, који су поради свињарске трговине прелазили преко и ишли до Шопрона и Ђура (оба ова места има и у Старој Србији), били су у неку руку прва, што се данас каже, интелигенција, која је развила лепши укус у свему, као: у одећи, јелу, пићу и уљудној постељи. Памтим за Јову Ресавца-Бега — да је у Љотићевој механи у Смедереву спавао на билијару, док су међутим остали сви ускупа спавали у једној соби на мало узвишеном патосу, на ком је сено разастрто било, а по овоме черге и њихови шилтети и ћилимчићи, које је сваки путник у својим теркијама носио. Код ових свињарских трговаца имали смо прву прилику да видимо црне до колена чизме, које су из прека донели, а иначе су се носиле чизме црвене са калчи-нама. Онда смо по којег видели и са шеширом белим или сламним на глави. Но и другу су цивилизацију ови трговци

доносили кући, о којој ћу прећутати. — Из Чумића био нам је последњи конач, дакле од Београда девети, у Сушици. (Сад је ово село присаједињено Крагујевцу. Толико се Крагујевац од тог времена проширио.* Тако, дакле, ми онда до Крагујевца путовасмо десет дана, а сада на добрим коњима и путу може се стићи за дан и по.

* Скоро код сваке друмске механе беше по нека настрешница, у којој колари радише, правише наплатке и шпике и оправљаху кола кад се ком рабацији сломе а он сам не може да оправи. Од окованих кола нема ни разговора, но ипак је било поред које механе на друму у гају по који Циганин ковач, који је ковао клинце, дељао какву паприцу или правио коју карику за вретена на воденици. По ондашњем изгледу и оделу тих колара судећи, као да су били из оних сада ослобођених крајева.

ВИЉЕМ РИХТЕР

ПУТОВАЊЕ КНЕЗА МИЛОША
ОД КРАГУЈЕВЦА ДО БЕОГРАДА

Виљем Рихтер, који је неко време служио као инжењер у Србији, објавио је 1840 године у Лајпцигу књигу под насловом: „Прилике у Србији под кнезом Милошем до његовог отступања 1839 године“. Из те књиге је овај опис кнежева путовања.

Кад би се кнез кудгод кренуо на пут, то би учинио са пратњом као што је био обичај у Немачкој у средњем веку. И ја сам једанпут пратио кнеза на путовању од Крагујевца до Београда, у месецу јануару, кад је ишао да објави устав. Кренули смо се чим је свануло. Напред су ишли татари, за њима кнежева телесна гарда или гавази са својим мајором, сви на коњима и до зуба наоружани пушкама, сабљама, ја-таганима и пиштољима, па онда кнез у колима, у која је било упрегнуто шест коња, са једним момком који је седео позади и чије су ноге висиле и климатале тамо и овамо. За кнежевим колима јахала је његова најближа послуга: чибугџија, кафеџија, берберин и други. За њима су ишла четвора кола са по четири коња, у којима су били први чиновници, пртљаг и кухињске потребе. Најзад је ишла дворска канцеларија на двојим најмљеним колима која су изгледала као сељачка кола у Немачкој.

Путовало се врло лагано. У сваком селу су стојали упарађени сељаци смерно и са скинутим фесовима, да би, у знак дочека, понудили кнезу чашу вина или воћа. Просечно није се путовало више од седам часова дневно, и, већ у три часа, остајало се на преноћишту, ради кога су, на извесним местима, били припремљени конаци за кнеза који су били добро загрејани и уређени. Други чиновници морали су се задовољити сламним колибама у дворишту, у којима су целу ноћ одржавале ватру по читав хват дугачке класе. Кувар би отпочео своју дужност, глад би се утишала, гд би се легло спавати, да би се сутрадан рано пут наставио. Јело је, наравно, на целој путу било бедно, и само са великим тешкоћама успевао је по који чиновник да умакне са кнежеве трпезе и да с које друге стране набави што хладно за јело. За три дана путовања пет пута се за ручак и вечеру кувао кисео купус са непраном, полуодимљеном сланином и овчетином. Онај ко је волео своје здравље био је формално принуђен

или да пости као куртизански калуђер, или да се прихвати ракије. Припремање за ручак било је просто страшно; оно је убијало сваки апетит. Како механџија, наравно, није био у стању да својом слабом гостионичарском припремом справи довољно јела за око стотину особа, то су сеоски прваци са осталим сељацима узимали на себе да се побрину за оно што је недостајало; доносили су један за другим, у каквој старој крпи: прасетине, ћуретине и пловчетине. Врховни кувар је прстима кидао, брисао џепном марамом за кнеза земљане чанке које је механџија доносио, ноктима са њих брижљиво гребао стврднуту прљавштину и на њих метао најбоље комађе. Остало су добијали чиновници који су са скрштеним ногама седели на земљи, и, како о виљушкама и ножевима није могло бити говора, морали су се служити дрвеним кашикама и прстима. У једном великом казану кувао се кисел купус за око шездесет људи кнежеве личне гарде. Сваки би добијао кашику и један хлеб, исукао би нож и приуговорио би се за јело. Први круг око казана је чучао, други је иза њега клечао, а трећи је стајао и своје залогаје, пре него што би их до уста дотурио, преносио је преко читавог туцета глава својих другова.

Тако смо стигли у Београд, гладни, жедни, дремљиви, где нам је исто тако рђави кост београдских механа, с обзиром на пријатне путне успомене, изгледао као нектар и амброзија.

ДИМИТРИЈЕ МАРИНКОВИЋ

УСПОМЕНЕ ИЗ БЕОГРАДСКЕ ГИМНАЗИЈЕ

(ОКО ПОЛОВИНЕ XIX ВЕКА)

Маринковић, Димитрије, правник, министар, државни саветник (Параћин, 1835 — Београд, 29. VI 1911)

Отац Павле био је угледни параћински трговац а стриц Петар помоћник окружног начелника. Основну школу завршио је у Параћину а потом у Београду гимназију (1850) и Правни одсек Липежа (1855). Постављен је за практиканта Варшког суда Београда новембра 1855, млађег писара септембра 1857, а за другог писара у наредном суду марта 1859. Након тога именован је за секретара Београдског трговачког суда новембра 1860, староначелника Попечителства правосудија априла 1862, привременог секретара Министарства правде јула 1864, а од децембра исте године за привременог првог секретара истог министарства. У јуну 1865. постављен је за привременог председника Трговачког суда (у сталном звању од априла 1866) а од 1869. и за члана Апелационог суда. Указом Министарског савета од августа 1870. именован је за трећег секретара Државног савета. Био је члан Правосудног одбора Министарства финансија (од 1873) и Касационог суда (1874—1884). У време Светоандрејске скупштине 1858. припадао је „широм кругу“ либерала. Опчињен личношћу сардинијског министра Камила Каура, добио је надимак Мита Каур. Под утицајем кнеза Михаила променио је политичка уверења и крајем 60-их заступао конзервативне ставове. Био је члан Напредне странке од оснивања 1881, али се није изјаснио политичким пострепљивостима према главним прогностичким радикалима, због чега није нападао у радикалској штампи. Неколико пута бирао је за посланика у Народној скупштини. Био је књажев посланик (1881/82), привремени председник Скупштине (1882) и посланик напредњаци из изборног среза Јагодине (1883, 1887). У влади Милутина Гарашањина био је министар правде (1884—1885), заслужник министра просвете (фебруар 1884 — октобар 1884) и министар унутрашњих дела (1885—1886). На челу Министарства падао се у време српско-бугарског рата и упркос друштвеним напетостима, узрокованим војним поразом, уседио је обавио дужност очувања реда и мира. Од априла 1886. до јуна 1887. обављао је дужност министра правде. Био је и члан Државног савета (1886—1889). После првог пензионисања 1890, поново је постављен за члана Савета 1894, а потом у влади Стојана Потикића за министра унутрашњих дела (1895—1896). Током овог мандата енергично је сузбијао хајдучију у западној Србији, после чега је 1896. поново пензионисан. Када је краљ Александар 1900, због намере да се ожени Драгом Машин, дошао у сукоб са Владаном Ђорђевићем и распустио Владу, поверен му је мандат за састав нове владе који је одбио а за мандатара предложио Алексу Јовановића. У време Јовановићеве владе прешо је снажан политички утицај на краља Александра. Током 1901. био је постанци на напредњачко радикалског споразума. Председавао је Сенатом од 1901. до 1902. и заступао становиште о потреби увођења одребе о Сенату у нови устав. Крајем 1902. поднео је оставку јер се противио намери краља да прекине Устав из 1901. и поново успостави лични режим. Пензионисан је и до краја живота није имао значајнију улогу у политичком животу. Оставио је драгоцену мемоарску грађу у којој је детаљно описао живот и успомене на друштвено-политичке прилике у Србији од 1846. до 1869. Са супругом Маријом имао је синове Павла и Војислава, ministre, Светислава, коњички пуковника, Михаила, адвоката, и кћерку Вукосаву.

Одликован је: Орденом белог орла II реда, Орденом Милоша Великог II реда, бугарским Орденом Светог Александра, тригорским Орденом Даница I, руским Орденом белог орла и турским Пашин-офлиххарем I реда.

ИЗВОРИ: Шематизам Србије, 1858—1890, 1892—1899, 1901—1911; АС. Лични фонд Димитрија Маринковића; Породична гробница Маринковића, Ново гробље Београд, парцела 29; Драгослав Страндаковић, *Уставне и државне Димитрије Маринковића 1846—1869*, Београд 1939.

ЛИТЕРАТУРА: Политика, 1911, бр. 2663, 2. [Јука] Паварећкић, *Мита Кауровић*, Београд [1933], 189—191; Јаша Продановић, *Историја политичких странака и странја у Србији*, Београд 1941, 356, 48; *Министри правде Србије 1811—1918*, Београд 2000, 81; *Влада Србије 1805—2003*, Београд 2005.

Р. Ј. Писковић

Политичар и министар за време последњих Обреновића, Димитрије Маринковић (1835—1911), оставио је у рукопису нешто својих мемоара, које је Српска академија наука објавила 1939 г. у колекцији својих посебних издања под насловом „Успомене и доживљаји Димитрија Маринковића“. У мемоарима Маринковић је, између осталог, описао и своје гимназиско школовање у Београду.

Скоро до четвртог разреда гимназије ја ништа нисам знао ни о Такову ни Таковском устанку. Српска историја у гимназији није имала нарочитог професора, па ни у Лицеју своје засебне катедре. Оно што смо читали српске историје, била је само стара историја. Била је Видаковићева историја коју сам приватно читао, и „Историја српског народа“ од Петра Радовановића, чини ми се. Прва је писана славено-српским језиком, и била је врло ретка, а друга је написана српски, како се онда обично писало, али је била много разумљивија. Но у обема се говори само о старој историји. Нова историја Србије нити се предавала где у школи, нити је била ма где печатана. Ни Први ни Други српски устанак није имао написане историје. Сима Милутиновић писао је, истина, неку историју, и то баш од 1813 год., али ту књигу ретко је ко могао добити, а исто тако и Вукову, чија су дела онда била забрањена сва због новог правописа. Иначе, сва политичка литература од године 1842 била је против Обреновића. Још као дете у основној школи ја сам читао неке песме и политичке памфлете, али ове последње нисам много ни разумевао, а песме сам прилично могао и да разумем и да запамтим. Тако се добро сећам да сам читао једну дугачку песму која је почињала овако: „Боже мили чуда великога; Кад се Ђорђе на оружје диже; Са помоћу Бога истинога; И светог Студеничког краља; Те истера из Рудника бика, И остале турске зулумћаре“, итд. У тој се песми глорифицира Карађорђе, а описује Кнез Милош као тиранин, као и кнез Михаило, па се онда узноси народ српски који их је прогнао и узео за кнеза Карађорђевића, те се тиме одужио сени старог Карађорђа. Ову песму не знам ко је певао.

Лицеј — виша школа, која је у то време замењивала универзитет.

Видаковић — „Историја славеносрпског народа“ од Милана Видаковића (копија историје Јована Рајића).

Да ли је Атанасије Николић, који је био професор Лицеја, или Сима Милутиновић-Сарајлија. Али по слогу који је врло разумљив и популаран, рекао бих да није Симица, а знам да је неке друге Сима написао, и биле су полемичког и памфлетичног карактера. Тако се сећам једне, из које сам запамтио овај стих: „О, соколе, тресиреповићу“, и у тој се песми одговарало неку песму у којој је неки обреновићевац нападао и грдио уставобранитеље. Сима је у оно време био уставобранитељ. Како може политика унутрашња да иштети и такве велике људе као што је био Сима! Он, песник „Србијанке“, а понос народа српског, патриот коме није било равна, и опет од савременика био је готово заборављен. Он који је и певао и војевао, који је био учитељ владике Рада, прослављеног песника „Горског вијенца“, највише што је дотерао у служби државној, било је секретарско место у Министарству просвете. Умро је 1847 у зиму. Нисам га лично познавао, али знам да сам му био на пратњи. Он је седео у оном сокачету иза велике цркве, које води из Дубровачке улице код Гранд-хотела на Калимегдан. Чини ми се, ту где је кућа пок. Никетића, бившег терзије. Онда му је била цела гимназија на пратњи. Његову сам жену познавао, јер је она много доцније умрла, а и она је била вешта на перу, и звали су је „Пунктаторка“. Она је чак и жалбе људима за судове писала. Сећам се да је у једној таквој жалби употребила израз: „Кад суд (или не знам која друга власт) није хтео да отвори очи, а он ће да отвори кесу“. Да ли беше: да отвори очи, или да отвори закон, не могу се сетити. Тек знам да је та њена изрека ушла била онда као у неку пословицу, и сматрала се као врло духовита. Због тога што је пок. Сима био жесток бранилац уставобранитеља, обреновићевци су га мрзели, и зато и његов син пок. Драгиша Милутиновић, потоњи професор Велике школе, није добро гледан ни за време првог намесништва, ни од краља Милана, и пок. Драгиша често ми се жалио, кад му се учинила каква неправда, да је то зато што је он син Милутиновића. А сам Драгиша, који се није активно мешао у политику, симпатисао је јако напредњацима, и зато смо га ми за време Новаковићева министарства узели у скупштину као владиног посланика.

Као што рекох дакле, о најновијој историји Србије ништа се није учило у гимназији, и ја, може се рећи, ништа о

њој знао нисам. Тек кад сам био у четвртом или петом разреду гимназије, ја сам прву политичку брошуру читао, коју је пок. кнез Михаило издао, и коју је, како кажу, Др. Пацек, његов лекара, написао, а то је: „Милош Обреновић, или 30 година из Историје Србије, као одговор Сипријану Роберту“. Та је брошура забрањена за Србију, али ми је дао мој школски друг пок. Милан Лазаревић (Цукић), брат по оцу пок. Косте Цукића. Његов отац, Петар Лазаревић, био је саветник и уставобранилац, али је његова друга жена Маца била рођена сестра убијеног у Катанској буни Стојана Јовановића. И зато је она још у оно време непрестано носила црно за њим. Покојни Милан, њен син, видећи како му мати жали брата, а његовог ујака, страшно је симпатисао Обреновићевима, а био је као ђак у нашем разреду најдаровитији и најспособнији. Кад је свршио гимназију, отац му је већ давно умро био, и њега кнез Милош, ваљда због његовог ујака, који се жртвовао за Обреновића, узео је био за питомца, да продужи науке на страни. Али на његову несрећу, Милан у путу, код Мохача, ноћу кад је стала лађа, падне у Дунав и удави се.

То је био једини извор (књига пок. кнеза Михаила) из које сам ја сазнао нешто из историје кнеза Милоша. Можда су други, који су имали прилике да што усмено чују или прочитају више но ја, знали нешто боље о историји од године 1813, али ја признајем да ништа нисам знао. Уосталом, као што напред рекох, за време мог ђаковања у гимназији, унутрашња политика била је потпуно искључена, а новина, осим српских званичних, није било. И зато смо се ми ђаци слабо интересовали политиком. У оно време учило се с једином намером да се човек што боље спреми за чиновника, и чиновничка каријера била је једини циљ. Па и они ђаци који су се одали на писање песама, чинили су то више вежбања, или као што се онда говорило: упражненија ради, али све је циљало само на државну службу. Било је и онда идеала, али тај идеал био је обновљење Душановог царства, и у том смислу, и песме и друго што се јављало у књижевности, није имало везе са постојећим стањем ни унутрашњом политиком. Веровало се да српска влада ради на томе, и политизирати у оно време било је то, што би се сад рекло, водити спољашњу политику. Нас неколико у школи, као:

Танасије Поповић, садашњи професор гимназије у пензији у Крагујевцу, пок. Алекса Остојић, који је као писар судски у Шапцу одавно умро, Атанасије Пантелић, доцнији телеграфиста, почели смо још у петом и шестом разреду да „филозофирамо“, и говорили смо да само глупи људи воде политику. Тако смо ми још онда читали „Тускуланска испитанија Цицеронова“ Марка Аурелија од Матића, и какву смо год књигу филозофске садржине могли да добијемо на српском језику, читали смо и о томе између нас диспутирали. Нама су се од другова многи потсмевали, и сматрали нас као занешењаке, али ми смо њих сматрали за глупаке, иако су неки од њих били ђаци који су много боље од нас имали белешке. Штавише, они су нас, али више ми њих, толико задиркивали, да је Коста Алковић, који се онда звао Франц, једанпут Пантелића добро истукао. Уосталом и Пантелић и Остојић и Таса Поповић били су добри ђаци и имали су белешке превасходан. Ја сам међу њима по белешкама у гимназији био понајслабији, али у диспутима „филозофским“ нисам од њих изостајао, и, штавише, они су мене сматрали као најјачег. Ми смо покушавали да чак оснујемо и једно друштво слично ономе у Лицеју, где смо своја „сочиненија“ читали и у скупу критизирали, и скупљали смо се у кући пок. Милана Цукића, где су нам се придружили били у почетку пок. Јеврем Вељковић, млађи брат Стојана Вељковића, Тенка Јовановић, Тодор Радојковић и још неки, али пошто смо нас неколико сувише се истицали и хтели да све онако буде како ми мислимо, онда остали изиђоше из друштва, и како је каса друштвена, у којој је било само неколико гроша, у рукама пок. Тодора била, то он једнога дана оде са неколико незадовољника у ликерџиницу, и за једно вече потроши све на пиће. У оно време још није било пивница са пивом, и понајвише пили смо ликере, а то је зашећерена ракија која је црвено обојена и продавала се у неким уским стаклетима. Ми четворица продужили смо филозофирање и када смо у Лицеј прешли. Били смо страшни противници Вукова правописа, изузимајући Остојића, који је опет био страстан присталица Вуков. Покојни Малетић, који је био директор гимназије и предавао реторику и поетику, као Светићевац, био је против Вука, и он је примере у поезији све из Светићевих дела наводио и читао у својим предавањима.

У поезији овако је радио: прочита нам једну оду, Мушицкову или Светићеву, па нам онда каже предмет о чему да пишемо оду, по угледу на прочитану оду. Ја напишем оду, а тако и остали другови. Али у мојој оди ја натрпам што више имена из митологије, на пр. уместо да означим време, ја кажем „Хрон“, или кад хоћу провиђење да означим, ја кажем „Јупитер“ итд. Кад сутрадан, Малетић каже како нико готово није добро израдио јучерашњи задатак изузимајући Маринковића. Сви се згледају и стану ме питати: „Шта си ти то тако могао написати кад те Малетић похвалио?“ — и већ сам у очима њиховим искочио и ја као неки даровит човек, иако ја никад, ни тада ни после, ниједан стих написао нисам, нити сам за то имао ни дара ни воље. Као филозофи, ја и Таса Поповић читали смо Јеванђеље од неког Атанасија Стојковића из прека, који је као писац познат био и доцније у Русију отишао за професора у Харкову. То је Јеванђеље било написано славено-српским језиком, отприлике онако као што је пок. Видаковић писао, и зато смо га могли лако разумети. Само што је то Стојковићево Јеванђеље имало више русизма но Видаковићева дела. Ми смо Јеванђеље сматрали не као свештену књигу, но као неку моралну филозофију. А били смо „Сократици“, тј. Сократовци; Пантелић је био „Епикурејац“, а Остојић „Стоик“ и „Скептик“. Једаред се догодила једна смешна сцена у школи. Остојић је доказивао како он у све сумња. За њега ништа уствари не постоји, него се све само тако чини. Алковић га пита: „Па постојиш ли ти?“ Он одговори да не зна. Алковић му рече: „Ти дакле не знаш за себе да существујеш, сигурно ништа и не осећаш?“. Остојић то потврди, онда Алковић потегне шаком и удари му један жесток шамар. „Осећаш ли сад што?“ Остојић сав поцрвене, али ипак рече: „Па шта је? Мени се то само тако чини“, нашта сви ми прснусмо у смеј.

ДИМИТРИЈЕ МАРИНКОВИЋ

ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ У БЕОГРАДУ
ОКО 1847 ГОДИНЕ

У поменутиим успоменама својим Маринковић је описао и промене које су у београдском друштвеном животу настале после Мађарске буне, „кад су читаве породице тамошњих Срба пребегавале у Београд и градове поред Саве и Дунава“, и кад се живот у Београду, под утицајем ових пребеглица, почео „удешавати према Западу“.

Маџарска буна била је од огромног утицаја на друштвени живот у Србији, а нарочито у Београду. Кад сам ја дошао у јесен 1846 год., и целе 1847 год. ја нисам опазио никакву разлику између живота и обичаја у Београду и живота у нашим паланкама, на пр. у самом Параћину. У Београду готово ништа нисам приметио да се друкчије живи него у унутрашњости. Ношња и код Београђана, као и унутра по варошима, била је једнака, и код мушких и код женских. Чакшире, ћурче, цубе, јелеси, фермена и џамадани код мушких, почињући од саветника и попечитеља па до последњег мајстора било је истог кроја, само наравно код богатијих људи скупочије. Жене све, почињући од кнегиње па до обичне грађанке, биле су једнако обучене: фистан, шкуртељка, либаде, и на глави мали фес. Богатије имале су на фесићу златне пушћуле, тј. кићанке, а доцније тепелуке од дуката или бисера. Сиромашније имале су јургилуке, тј. шамије везене бисером, које су поред перчина око феса завијале. Уместо појаса носиле су бајадере. У Београду само је кнез у обичне дане носио црну атилу и ађутантску качкету, а поред тога и по који од чиновника, а они који су из прека — носили су европско одело, тј. обичне капуте и панталоне. Иначе сви, и чиновници и грађани, носили су турско одело.

Како је у вароши било још много Турака који су се носили онако исто као и Срби варошани, то су дућани понајвише имали турског еспапа, као срме, бућмета, ћитајке, кутније шамилаце, ђезије, и тек по који дућан да је имао еспап из Аустрије. Зато је у главној чаршији, која је сада Дубровачка улица, било врло много дућана терзиских, који

Фермен — врста тесно скројеног мушког прслука; **џамадан** — врста прслука; **попечитељ** — министар; **фистан** — сукња; **либаде** — врста женске хаљине са рукавима; **тепелук** — сребрна или златна плочица, различито украшена, пришивена на фесу; **шамиија** — марама; **кутнија** — врста памучне материје проткане свилом.

су радили мушко и женско одело. И људи и жене носили су само српско платно, и управо све рубље било је од тога платна, а од паргала прављене су на рукавима од кошуље наруквице за закопчавање. Обућу су правили све наше домаће папуције, или су доношене из Турске сереске ципеле, које су се сматрале као солиднија обућа, и оне су биле мало скупље од домаћих ципела. Шустера, који су правили штифлетне и чизме, једва ако је било пет до шест у целој вароши, и то само за оне који су носили немачко одело. Исто тако и све што је за јело, или тако названи колонијални еспап, као пиринач, зејтин, као и разне послатице по бакалницама, као и шећерлеме, ратлук, све је долазило из Турске. Храна је била у Београду, и по отменим кућама и по обичним грађанским, онаква каква је и по унутрашњости код имућнијих људи. Уз посте: пасуљ, кромпир, сочиво, кисео купус и риба, а уз мрс: јанија, ђувеч и разна печења од живине, прасаци и јагањаца, и пите од сира и меса понајчешће.¹⁾ Забаве, весеља, свадбе, славе биле су једнаке. Свирке су биле ћема-

Паргал — фина памучна тканина.

¹⁾ Кад сам ја дошао у Београд (1846), а и после дуго година, сви занати и радње имали су само турска имена. Тако били су: 1) Болтаџије: трговци с луксузном и индустријском страном робом. — 2) Терзије: кројачи турског мушког и женског одела. — 3) Папуџије: обућари. — 4) Ђурџије: кожухари. — 5) Мумџије: свећари и сапунџије. — 6) Мутавџије: који праве простирке од козје вуне. — 7) Механџије: гостионичари. — 8) Јекмеџије: хлебари. — 9) Кафеџије (и сад). — 10) Туфегџије: пушкари. — 11) Шећерџије и бакали (као и сад). — 12) Касапи: месари. — 13) Балукџије: рибари. — 14) Бичакџије: ножари. — 15) Каикџије: веслари на чамцу. — 16) Скелеџије: који возе са скелом. — 17) Дуванџије, а и тутунџије. — 18) Дугмеџије: гомбари. — 19) Бућмеџије: што праве врпце. — 20) Бозаџије, салебџије што продају бозу и салеп. — 21) Рабаџије: возари с воловима. — 22) Кујунџије: златари. — 23) Сајџије: часовничари. — 24) Налбантин: поткивач. — 25) Восковарџије: воскари, а пчелари звали су се кованџије. — 26) Ашчије: кувари. — 27) Абације: који граде сукнена одела. — 28) Арџија: коњушар или чистач штале. — 29) Табак: кожар (ледер). — 30) Сакације: они што су продавали у бурадима (сакама) воду. — 31) Симиџије: који су месили симите (бели хлебац). — 32) Тајинџије: долази од речи тајин, тј. оброк; то су отприлике садашњи лифегранти; они су се старали о намирницама војске и раздавали појединим. Све су се радње звале еснафима, а старешина појединог еснафа звао се устабаша (од турске речи уста, што значи: мајстор).

нети и зурле са гочем (бубњем), и то су само Цигани свирали, а Србин који је био музикалан свирао је флауту, или хармонику. Клавира није било, но где је у отменој кући била девојка или млада жена, свирала је у гитар, и то понајвише женскиње оних чиновника из прека. У Пешту и Беч једва ако је 20 трговаца ишло по еспап, а у унутрашњост скоро нико, него су долазили трговци паланачки у Београд и ту куповали. Намештај и простирке били су по кућама исти као у унутрашњости: ћилими, миндерлуци, шилтета, јастуци поред дуварова и по миндерлуцима. Куће су још по турском угледу грађене, и чак ако је било неколико кућа зиданих у фазону европском. Од Срба, као што рекох, мало је ко ишао у Аустрију ради трговине, а отуда готово нико није долазио у Београд, изузимајући свињарских трговаца из Маџарске, који су долазили ради куповине свиња у Смедерево, које је онда била главна скела за извоз те стоке. Те тако великог саобраћаја са европским светом није било, јер железница ни Аустрија није имала, а по који пароброд пролазио је Савом и Дунавом, али није пристајао уз српску обалу.

Београд је до Буне¹⁾ имао тип чисто турске вароши. Но после Буне то се све почело нагло мењати. Наш свет, и отмен и прост, ишао је у Аустрију ради борбе с Маџарима, а кад су Маџари спалили Нови Сад, и притеснили Србе, онда су читаве породице тамошњих Срба пребегавале у Београд и градове поред Саве и Дунава. То је упознало свет српски и с једне и с друге стране ових река. Уз то почело је поред Срба из прека, који су овде ради службе долазили, да се враћа и велики број наших питомаца на страни, који су сви почели да живе и да се носе европски. Европско одело, а нарочито код чиновника, почело је нагло да смењује турско

Само су се колари и качари звали српским именом, па и то качари су чешће називани немачким именима пинтер, и књиговесци — бухбиндер. Али и многим српским називима давана су турска „оконченија“, као на пр.: виноградија, млекација, дуваница. Од државних звања само је царинар зват турским именом — ђумругџија, а надлештво — ђумрук. Остала сва државна звања већином су имала руске називе, као: попечитељ, саветник, начелник, столоначелник, и после латинска, као секретар, канцелист, архивар, столотоколист, актуар, регистратор, експедитор итд. Српска су имена имала само звања: судија, претседник (претседатељ) суда и писари.

¹⁾ До Маџарске буне 1848 г. — Ред.

одело. Пре Буне, уколико ја памтим, од наших великаша носили су се европски само: Петронијевић Аврам, отац Милана Петронијевића, Илија Гарашанин, Баталака, Баћа и Станишић, и по који већи чиновник из прека, све остало носило је турско одело, а после Буне и сви саветници почели су да доондашње одело замењују капутима, а највише атилама. И кад су 1850 год. прописане униформе, то су људи који су носили турске чакшире морали се навићи на панталоне; онда су почели носити и обичне панталоне, само је фес дуго остао у обичају, тако да сам га ја још до 1866 као претседник Трговачког суда носио на цивилно одело, и то ником није као нешто необично падало у очи. Само су шешири у оно време, а и доцније, били врло ретки, јер и они који су носили одвајкада европско одело, уместо феса носили су црне качкете, онакве као што је пок. Стевча до смрти носио. Исто тако, осим ношње, почео је свет у Београду узимати и друге навике из Аустрије, и зато и нова ношња, као и други начин живота, звало се немачко. И забаве које су по кућама уобичајене биле, као и игре, почеле су се такође мењати. Почели су балови, и на њима немачке игре, где су се по двоје уз свирку вртели, и та се игра звала „тајч“, а потом полка, и шта ти ја знам још.

Од Маџарске буне па све до 1853 год. у јавном животу Србије ништа се важније догодило није. Бирократизам био је у потпуном жеку. У целој земљи биле су једне једине „Српске новине“ као политички лист, а поред њих „Подунавка“, и „Шумадинка“ коју је издавао неко време Љуба Ненадовић као професор гимназије, но оба су та листа била књижевна, а „Шумадинка“, у сатиричком и хумористичком духу уређивана, имала је нешто мало и политички значај, или окраску, што кажу Руси. У Србији, унутрашње политике, или управо политизирања у данашњем смислу, није било. Политика је била савршено искључена из јавног живота. Било је уставобранилаца и обреновићеваца, који су се мрзели, и то је све. Чиновништво није било подељено ни на какве друге политичке странке, и све је било уз владу, па чак и они који су се у служби затекли као обреновићевци, нису смели да писну,

Баћа — Паун Јанковић.
Стевча — Стевча Михаиловић.

јер свако незадовољство или критика владе сматрало се као бунтовништво. Само су једини саветници имали право и могли говорити против поступака владе или кнеза, јер они су по уставу имали имунитет, и без султанова одобрења њима се ништа није могло. Али њихова је опозиција била понајвише личне природе. Оговарали су кнеза и попечитеље, ако су ког свог рођака унапредили пре другог кога, који би понајвише био опет њихов какав рођак или протеже. Чиновништво је било у великом угледу. Помислите да је један човек као што је био пок. Црнобарац имао обичај рећи да човек почиње бити човек тек од 1.000 талира плате.

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. ФИЛИП ХРИСТИЋ: ДРЖАВНИК, ДИПЛОМАТА И ПРВИ СРПСКИ АНГЛОФИЛ
Јелена Пауновић
Београд: Еволута, 2015.
2. УРКВАРТОВО ВИЂЕЊЕ МЕЂУНАРОДНОГ ПОЛОЖАЈА СРБИЈЕ
Јелена Пауновић-Штерменски
Београд: Еволута, 2015.
3. ШВАПСКИ ПАКЕТ
Радован Лазаревић
Београд: Еволута, 2015.
4. ЈЕВРЕЈСКА ЧИТАОНИЦА У БЕОГРАДУ 1929–1941
Радивоје Давидовић
Београд: Чигоја штампа: Р. Давидовић, 2016.
5. ДУШАН КОСОВИЋ, ВЕЛИКИ ГОСПОДИН: ОМАЖ АКАДЕМИКУ ДУШАНУ КОСОВИЋУ
Приредио Ратко Божовић
Београд: Чигоја штампа, 2016.
6. ИЗМЕЂУ ТУРСКЕ И ЕВРОПЕ: ЗАПИСИ И СВЕДОЧАНСТВА ИЗМЕЂУ ДВЕ ДИПЛОМАТСКЕ МИСИЈЕ
Душан Спасојевић
Београд: Чигоја штампа, 2016.
7. СОЦИЈАЛНА ЕКОНОМИЈА: ПОЈАМ И ПРАКСА У СРБИЈИ
Слободан Цвејић
Београд: Чигоја штампа, 2016.
8. ДО „КОНАЧНОГ РЕШЕЊА“: ЈЕВРЕЈИ У БЕОГРАДУ
Жени Лебл
Београд: Чигоја штампа, 2016.
9. ИДЕНТИТЕТ(И) И МЕНТАЛНЕ БОЛЕСТИ: АНАЛИЗА ПРИЧА СПЕЦИЈАЛНИХ ПАЦИЈЕНАТА О СЕБИ И ДРУГИМА
Милана М. Љубичић
Београд: Чигоја штампа: Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета, 2016.
10. МАСОНИ И САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ: ОПЕРАТИВНИ РОМАН
Драган Коларевић
Београд: Чигоја штампа: Д. Коларевић, 2016.
11. БЕСКРАЈНА ПРИЧА О ЧАЈУ
Ванг Сјуфенг
Београд: Чигоја штампа, 2014.

12. АГАПЕ 3: АНТОЛОГИЈА СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ:
РЕЛИГИЈА У СВЕТскоЈ КЊИЖЕВНОСТИ
Александар Гајшек
Београд: Агапе књига, 2016.
13. ДИПЛОМАТИЈА
Хенри Кисинџер
Београд: Клуб плус, 2016.
14. ЕВА БРАУН: ЖИВОТ СА ХИТЛЕРОМ
Heike В. Görtemaker
Загреб: Профил мултимедија, 2011.
15. ГЛАВНИ ТОКОВИ ЈЕВРЕЈСКОГ МИСТИЦИЗМА
Гершом Г. Шолем
Чачак: Б. Кукић: Градац; Београд: Медијска књижара Круг,
2006.
16. ГЛОБАЛНИ МИНОТАУР
Јанис Варуфакис
Београд : Профил књига, 2015.
17. ГРАЂАНСКА ЕВРОПА (1770–1914): ДРУШТВЕНА И
ПОЛИТИЧКА ИСТОРИЈА ЕВРОПЕ (1871–1914)
Чедомир Попов
Београд: Завод за уџбенике, 2010.
18. ИСТОРИЈА ГРЧКЕ
Морис Сартр
Нови Сад: Адреса, 2007.
19. ИСТОРИЈА ХЕЛЕНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Милош Н. Ђурић
Београд: Дерета, 2011.
20. ЈУНГ И ПРИЧА О НАШЕМ ДОБУ
Лоренс ван дер Пост
Београд: Федон, 2014.
21. КАЈ СТЕ ПИСАЛИ, БРЕ? ШТА СТЕ НАПИСАЛИ, БРЕ?: О
КЊИГАМА СРПСКИХ ПИСАЦА: 1959–1998
Игор Мандић
Београд: Службени гласник, 2011.
22. КЊИГОЦИД: УНИШТАВАЊЕ КЊИГА У ХРВАТСКОЈ
1990-ИХ
Анте Лешаја
Загреб: Профил: Српско народно вијеће, 2012.
23. КО ВЛАДА СВЕТОМ?
Ноам Чомски
Нови Сад: Академска књига, 2016.

24. КОМЕТА У ЧАШИ КОКТЕЛА: КАКО АСТРОНОМИЈА
ОДРЕЂУЈЕ НАШУ СВАКОДНЕВИЦУ
Флоријан Фрајштетер
Београд: Лагуна, 2014.
25. ЛЕТОПИС ВЕЛИКИХ ЖУПАНА: ИСТОРИЈСКА
ХРОНИКА СРБИЈЕ У ВЕКУ СТЕФАНА НЕМАЊЕ
Душко Лопандић
Београд: Нови Логос: Профил књига, 2013.
26. НА ПОЧЕТКУ БИЈАШЕ СТИД: СТУДИЈА О
ХАСАНАГИНИЦИ
Селма Хасановић
Нови Пазар: Грађански форум, 2015.
27. ЊЕГОШ, ДВА ВЕКА
Приредио Миро Вуксановић
Београд: Vukotić media, 2013.
28. О ЦИНЦАРИМА: ПРИЛОЗИ ПИТАЊУ ПОСТАНКА
НАШЕГ ГРАЂАНСКОГ ДРУШТВА
Душан Ј. Поповић
Београд: Прометеј, 2008.
29. О КЊИЖЕВНОСТИ
Умберто Еко
Београд: Вулкан издаваштво, 2015.
30. ПИСМА ИЗ ЈАПАНА: ЧЛАНЦИ ОБЈАВЉЕНИ У
ПОЛИТИЦИ (1933–1940)
Бранко Вукелић
Нови Сад: Дневник, 2014.
31. ПРЕГЛЕД СТАРОГРЧКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Жаклин де Ромији
Лозница: Карпос, 2016.
32. ПРЕГЛЕДНИ РЕЧНИК КОМПАРАТИСТИЧКЕ
ТЕРМИНОЛОГИЈЕ У КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРИ
Зорица Бечановић Николић, Владимир Гвозден, Јасмина
Јокић
Нови Сад: Академска књига, 2011.
33. ПУТОВАЊЕ У МАЛИ ДРИБЛИНГ
Бил Брајсон
Београд: Лагуна, 2016.
34. РЕЧНИК УРБАНЕ СВАКОДНЕВИЦЕ: КУЛИСЕ ПРЕД
ЛИЦЕМ ВРЕМЕНА
Симо Ц. Ћирковић
Београд: HESPERIAedu, 2011.

35. РЕЛИГИЈА У ЈАПАНУ: ШИНТОИЗАМ – БУДИЗАМ – ХРИШЋАНСТВО
Џорџ А. Коболд
Београд : Кокоро, 2015.
36. РОМАНОВИ: 1613–1918
Сајмон Сибаг Монтефјоре
Београд: Evro Book, 2016.
37. МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП ИСТОРИЧАРА:
САРАЈЕВСКИ АТЕНТАТ 1914.
Гацко: СПКД; Београд: „Филип Вишњић“, 2014.
38. ШЕКСПИР: СВЕТ КАО ПОЗОРНИЦА
Бил Брајсон
Београд: Лагуна, 2010.
39. СЕЛИНЦЕР
Дејвид Шилдс, Шејн Салерно
Београд: Admiral books, 2014.
40. СИНГЕР
Флоранс Ноавил
Београд: Архипелаг, 2008.
41. ТЕОРИЈЕ КУЛТУРЕ: ПРЕДАВАЊА
Ђуро Шушњић
Београд: Завод за уџбенике, 2015.

PREPORUČUJEMO

1. Ivana Dimić: ARZAMAS / Beograd: Laguna, 2016.

Preuzeto sa sajta: https://laguna.rs/n3061_knjiga_arzamas_laguna.html

Dobitnik Ninove nagrade.

Drama i priča. Stvarno i magično. Ljubav nasuprot smrti.

„Knjiga potresne iskrenosti, i vedre bodrosti, satkana od dramskog koje se magično preobražava u romaneskno. Razgovori koji se čine komički, a nisu – razmišljanja koja se čine tužna, a nisu. Pripada retkom, i zanimljivom žanru dance macabre, i jeste ono bodlerovsko da se – smrt smeje našim ludostima, i nije to. Nije igra nego nadigravanje. I pisac to mudro dokazuje: suprotstavlja se smrti – moć ljubavi, jedini njen dostojan protivnik.”

Predrag Bajčetić

„Ivana Dimić, čini se, priča o sebi, a zapravo priča o čudu povratka iz sna. Ona uspostavlja svojevrstni ritam koji izlazi iz sudara dve teme, iz nespojivosti dve sfere – stvarnosti i onostranog. I kao kad nas Laza Kostić uvodi u onaj predeo „među javom i med snom“, ovo pripovedanje suprotstavlja se življenju, jer život i jeste neprekidna smena, sve do trenutka večnosti.”

Dejan Mijač

„Kada sam pročitao ovu knjigu prva reakcija mi je bila da od Ivane Dimić zatražim filmska prava. To je, u stvari, bila sasvim nesmotrena reakcija jer je moje oduševljenje bilo uzrokovano savršenom literaturom koju sam držao u ruci a koja, ako je već savršena, nema šta da traži u drugim umetnostima. Stvarno, ono što je Ivana napisala ne može se meriti ni sa čim drugim, čak ni sa onim što volimo u njenom stvaralaštvu. Sasvim neverovatna, dva potpuno različita literarna toka iznedrili su nešto treće, čarobno i nedokučivo u isto vreme.”

Goran Marković

2. Vladan Matijević: SUSRET POD NEOBIČNIM OKOLNOSTIMA / Beograd: Laguna, 2016.

Preuzeto sa sajta:

https://laguna.rs/n3129_knjiga_susret_pod_neobicnim_okolnostima_laguna.html

Dobitnik Ninove nagrade.

Njena ljubav je nerazumna, njena vera nakaradna, ali od oružja ništa drugo nema...

Ana Žeželj je i 9. jul 2015. godine nameravala da proživi na uobičajen način: pušeci cigarete, pijuckajući pivo i čekajući da zazvoni telefon, da joj se napokon javi Marjan, nestao pre više od pola veka.

Taj dan je, međutim, od ranog jutra drugačiji i po mnogo čemu nagoveštava da joj može biti poslednji. U grudima oseća bol, a baš tada otkriva da zagrobni život i onostrane sile stvarno postoje, i u svom kupatilu vidi biće s pepeljastim krilima.

Da li zaista počinje groteskni i strašni rat između demona i anđela s kojim se sprijateljila, da li Ana zaista u tramvaju kod Đerma ponovo sreće ljubav svog života, ili su obe uzbudljive priče samo plod njene bogate uobrazilje?

Susret pod neobičnim okolnostima je nesvakidašnji roman o ljubavi i veri, o posrnulom anđelu i demonima, o poimanju sudbinskog i nebeskog. Vladan Matijević je još jednom pokazao zašto njegove knjige dobijaju najznačajnije književne nagrade, zašto o njima pišu najznačajniji književni kritičari, zašto se toliko čitaju i prevode na strane jezike. Njegov roman *Susret pod neobičnim okolnostima* svakako je još jedna potvrda da postoje autori sposobni da čitaocu prirede nezaboravnu svečanost.

3. Svetislav Basara: ANDRIĆEVA LESTVICA UŽASA / Beograd: Laguna, 2016.

Preuzeto sa sajta:

https://laguna.rs/n3224_knjiga_andriceva_lestvica_uzasa_laguna.html

Gotski roman

Linija, koja bilo kog datog Srbina razdvaja od ralja velikosrpskog šovinizma i hegemonizma tanka je kao vlas; dovoljan je trenutak nepažnje da bilo koji dati Srbin sopstvenu bedu, zasluženu poraženost, ojađenost i osujećenost lažno predstavi kao žalosnu sudbinu Srbije, koja s takvim ništavnim, plačevnim, jadnim,

bednim, mikroskopski malim ljudima, zapravo mikroorganizmima koji se lažno predstavljaju kao ljudi, nije ni zaslužila bolju sudbinu.

Kaloperović, glavni junak novog Basarinog romana, polazeći iz Beograda u Zagreb na promociju svoje knjige, svraća kod prijatelja, ali susret dva stara znanca pretvara se u ovoj parabolli balkanskog mentaliteta u neobuzdan i bespoštedan dijalog, uz temeljno seciranje svih lokalnih nacionalnih svetinja i mitova pod austom borbene gluposti, primitivizma i iskvarenosti. Kako na sopstvenom tako i na primeru Ive Andrića koga Balkanci i svojataju i odbacuju kad im se prohte, dva prijatelja će svojim komentarima čitaoce opet nasmejati do suza i istovremeno im priuštiti grotesknu viziju ovdašnjih naravi.

Istim stilskim sredstvima i književnim postupkom Basara proširuje ciklus romana, jedinstven u savremenoj srpskoj književnosti, kojim se duhovito i britko obračunava kako sa srpskom mitomanijom, na fenomenološkom planu, tako i sa okovima postmodernih književnih trendova, na unutrašnjem, stvaralačkom planu. Dok je *Mein Kampf* persiflaža povampirenja totalitarne svesti, *Dugovečnost* rugalica profesionalnom rodoljublju, *Gnusoba* književni osvrt na psihopatologiju političke „elite“, a *Anđeo atentata* obesmišljavanje rasprave o uzrocima Sarajevskog atentata, dotle je *Andrićeva lestvica užasa* katalog sveopšte jugofobije ali i srpskog šovinizma zaklonjenog iza paravana jugonostalgije.

4. Vladislav Bajac: HRONIKA SUMNJE / Beograd: Geopoetika, 2016.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=3898>

Hronika sumnje vedra je i mračna priča nastala iz vjere da se sva naša književnost i poezija zateknu u dokumentu, u nizu faktografskih činjenica o jednome odživljenom porodičnom životu, a onda i o životu jedne iščezle zemlje. Vladislav Bajac pripovijeda priču o odrastanju, sazrijevanju i dekadenciji, o propadanju jednoga svijeta i o njegovim svijetlim vrhuncima, o tonovima i ritmovima jedne epohe, o veličanstvenim i metastazirajućim zabludama očeva i o dubokom nerazumijevanju sinova – onih po čijim će se glavama i dušama stropoštatati očinski svijet. *Hronika sumnje* Bajčev je „Jučerašnji svijet“, samo što Bajac, ipak, nije Stefan Zweig. A ni Jugoslavija, bit će, ipak nije Austrougarska. Za razliku od Zweigovih, naše su iluzije, ipak, lokalne. Ali nipošto nisu manje literarne, a ni manje tragične. Iza njih, tih iluzija, ovako kako ih pripovijeda Bajac, kao da se u odjeku čuje stih ubogog pjesnika: „Najlepše pevaju zablude.“ To je nevidljiv moto *Hronika sumnje*.

Ali da se razumijemo: ovo nije još jedan porodični leksikon jugonostalgije. Sve suprotno od toga. Pisac se silno trudi da depatetizira svoju priču, da pobjegne od sentimenta, da tako spasi sebe spašavajući svoj tekst. Tako bježi u neobične konstrukcije, o Ja govori u trećem licu, ograđuje se svim ogradama što mu ih

srpska gramatika pruža, što *Hronici sumnje* daje na začudnosti. A onda i na žalovanju. I na veselju.

Miljenko Jergović

5. Muharem Bazdulj: LUTAK OD MARCIPANA / Beograd: Geopoetika, 2016.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=3886>

Lepota književnosti je, pored ostalog, i u tome što ljudi daroviti poput Muharema Bazdulja u nju umeju da dodaju još poneki novi začin. Znaju i kako i kada da literarna poslastica bude zaista primamljiva.

Bazdulj je za temu odabrao život češke glumice Lide Barove, do koje je došao preko Suzan Zontag, tragajući za „tonom i bojom“ buduće spisateljske storije. On piše o njenoj popularnosti, zaljubljenosti u muškarce između Praga i Berlina, uz centralnu priču o napola sputanoj ljubavnoj vezi između nje i Jozefa Gebelsa, ministra nacionalnog prosvetljenja i propagande nacističke Nemačke. Prateći njenu karijeru, autor pravi rukavce-bisere u pripovedanju.

Gebelsu je njegova „ lutka od marcipana“, čak i posle Hitlerove naredbe da tu vezu prekine i vrati se supruzi, ostala opsesija. U taj slatkiš bio je zaljubljen kao dečak.

Odsustvo priprema za pogrom Jevreja, Cigana i svih nepodobnih rasa, odsustvo eksplicitnog rata, zapravo uvećava čitaočevu zebnju pred budućom svetskom katastrofom nejasnom svešču o surovim životnim scenama iza kulisa. A kada rat stupi na binu, snimanja se, kao i život, premeštaju na druga mesta. Potom (samo)ubistvo njene ljubavi – rajhskancelara na jedan dan, sve sa suprugom i sve šestoro dece. Priča se nastavlja u oslobođenoj Evropi, vraćanjem pred kamere i nove ljubavi. Tu su Felini, mlade zvezde Sofija Loren i Đina Lolobriđida, pozorište, Fasbinder... I opet – Suzan Zontag. Krug je zatvoren.

Bazduljevo vešto hronološko, faktografsko putešestvije kroz Evropu samo je pozadina za naizgled ravnu, a intimnu i živu priču glumice (u istoriji – ljubavnice) kojoj je jedna čudna, kratka, do kraja neostvarena ljubav prema jednom u ljubavi „krhkom“ dželatlu, obeležila karijeru do njenog samog kraja. I života i knjige.

V. Bajac

6. Svetlana Slapšak: RAVNOTEŽA / Beograd: Laguna, 2016.

Preuzeto sa sajta: http://www.laguna.rs/n3286_knjiga_ravnoteza_laguna.html

Dobitnica regionalne nagrade *Mirko Kovač* i nagrade *Zlatni suncokret*.

U romanu *Ravnoteža* govori se o ženama u Beogradu za vreme rata u bivšoj Jugoslaviji. Ne prihvatajući da im u njihovo ime ubijaju sugrađane, rođake, prijatelje i sinove, one ih skrivaju od mobilizacije. Milica, jedna od njih, prinuđena je da prekucava rukopis velikog nacionalnog pisca kako bi preživela krizu devedesetih. Tražeći način da se mentalno udalji od posla na koji je prisiljena, ona istovremeno piše i roman-pastiš ugledajući se na pripovedni postupak i stvaralaštvo sestara Bronte.

Odbijajući svaki vid integracije u novo, razorno društvo bezumlja i zla, Milica i njene prijateljice svojom kreativnošću i hrabrošću pokušavaju da se odupru nasilju i haosu koji ih okružuje. Kroz mnoštvo duhovitih i ironičnih dijaloga, ovaj roman traga za odgovorom na pitanje kako u jednom neuravnoteženom društvu održati sopstvenu ravnotežu.

„Tri romana u jednoj knjizi, to je *Ravnoteža* Svetlane Slapšak. Pastiš, parodija i svedočanstvo čine ovaj roman jedinstvenim u savremenoj literaturi našeg regiona. Pastiš je priča u maniru sestara Bronte, parodija je roman o nastajanju oca nacije, a svedočanstvo su devedesete godine prošlog veka na prostoru bivše Jugoslavije ispričane oštro i lucidno. A kao bonus, u knjizi su porno skeč i recept za kolač u narodu poznat kao 'ravnoteža'.“

Dragan Velikić

7. Darko Tuševljaković: JAZ / Beograd: Arhipelag, 2016.

Preuzeto sa sajta: <http://www.arhipelag.rs/knjige/jaz/>

Snažan društveni roman o Srbiji devedesetih godina i s početka novog veka, kao i o mladoj generaciji razapetoj između odlaska i opstanka u vlastitoj zemlji i o onim starijima, obuzetim nostalgijom i borbom protiv vremena koje ih prevazilazi.

Slikajući život mladih ljudi u jednom uzburkanom vremenu i kombinujući elemente društvenog romana i fantazmagorije, pisac u *Jazu* oblikuje pozornicu na kojoj se, usred velikih političkih i istorijskih lomova, pokazuju upečatljivi likovi sa svojim ljudskim i intimnim dramama.

Snažna priča o tome kako preživeti istoriju i sačuvati pravo na vlastitu različitost. Od Beograda i Kragujevca devedesetih do slike porodičnog odmora u Grčkoj, u paralelnim i ukrštenim pričama razrešavaju se lične i porodične drame, duga povest nasilja i borbe sa sobom i drugima.

8. Mirjana Đurđević: ODLAZAK U JOLKI PALKI ILI LAŽNA UZBUNA U ALEJI ZASLUŽNIH / Beograd: Laguna, 2016.

Preuzeto sa sajta:

http://www.laguna.rs/n3085_knjiga_odlazak_u_jolki_palki_ili_lazna_uzbuna_u_aleji_zasluznih_laguna.html

Dobitnica nagrada *Žensko pero* i *Meša Selimović*.

Znate li kako žive ugledni Srbi u ledenoj, voljenoj Moskvi? A posebno Familije sa Interpolovih poternica?

Detektivka Harijeta se prinudno vraća iz invalidske penzije kako bi rešila najteži i najkomplicovaniji slučaj sa kojim se usamljena, klimakterična žena može susresti: majčinu galopirajuću demenciju usred narastajuće sveopšte besparice. Ne bi li zbrinula majku u staračkom domu *Manjifiko*, prinuđena je da prodaje dušu, pokazaće se, odbeglim duhovima iz prošlosti. Kao u tipičnoj srpskoj zabludi, sve do potpunog razrešenja, novac pristiže iz Amerike, a ljubav iz Rusije.

Mirjana Đurđević napisala je roman o šakaljivoj temi emigranata-bogataša, koji vrví od humora, groteske i sarkazma.

„Samo Mirjana Đurđević ume i sme da napiše ovako duhovit roman o starosti, demenciji i avetima iz prošlosti.“

Vladimir Arsenić

„U novoj vrtoglavoј avanturi na potezu Moskva–Podgorica, crvenokosa detektivka Harijeta otkriva kako se zima našeg nezadovoljstva pretvara u sunčanu jesen života.“

Vladislava Gordić Petković

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД ДЕЦЕМБАР 2016 – ЈАНУАР 2017. ГОДИНЕ**

1. ПЛОДОВИ НА ВЕТРУ
Трејси Шевалије
Београд: Лагуна, 2016.
2. РАТ НЕМА ЖЕНСКО ЛИЦЕ
Светлана Александровна Алексијевич
Београд: Чаробна књига, 2016.
3. СЕНТИМЕНТАЛНА ПОВЕСТ БРИТАНСКОГ
ЦАРСТВА
Борислав Пекић
Београд: Лагуна, 2016.
4. СИЛА ДОБРОТЕ: ДАЛАЈ ЛАМИНА ВИЗИЈА
ЗА НАШ СВЕТ
Данијел Големан
Београд: Геопетика издаваштво, 2016.
5. ЛУТКАР: РОМАН
Јустејн Гордер
Београд: Геопетика издаваштво, 2016.
6. ФОРМУЛЕ ЉУБАВИ: КАКО НЕ
УПРОПАСТИТИ СВОЈ ЖИВОТ ТРАЖЕЋИ
ПРАВУ ЉУБАВ
Зоран Миливојевић
Нови Сад: Психополис институт, 2016.
7. ХРОНИКА СУМЊЕ
Владислав Бајац
Београд: Геопетика издаваштво, 2016.
8. ИСЛЕДНИК
Драган Великић
Београд: Лагуна, 2015.
9. ЈАНИЧАР
Саша Ђорђевић
Београд: Ево Book, 2017.
10. КАКО БОГ ЗАПОВЕДА
Николо Аманти
Београд: Плато, 2007.